

AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ V PRAZE
HUDEBNÍ A TANEČNÍ FAKULTA

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Praha, 2020

Ondřej Valenta

AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ V PRAZE

HUDEBNÍ A TANEČNÍ FAKULTA

Hudební umění

Klavír - jazz

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**SPECIFIKA HRY SOUČASNÝCH JAZZOVÝCH
PIANISTŮ USA A EVROPY**

**(na příkladech Aarona Goldberga, Aarona Parkse, Roberta
Glaspera, Marcina Wasilewského a Jonaha Nilssona)**

Ondřej Valenta

Vedoucí práce: MgA. Vít Křišťan

Oponent práce: MgA. Tomáš Sýkora

Datum obhajoby: 30.6.2020

Přidělovaný akademický titul: MgA.

Praha, 2020

THE ACADEMY OF PERFORMING ARTS IN PRAGUE

MUSIC AND DANCE FACULTY

Art of Music

Piano - jazz

MASTER THESIS

**PLAYING FEATURES OF THE CONTEMPORARY JAZZ
AMERICAN AND EUROPEAN PIANISTS**

**(using examples of Aaron Goldberg, Aaron Parks, Robert
Glasper, Marcin Wasilewski and Jonah Nilsson)**

Ondřej Valenta

Thesis advisor: MgA. Vít Křišťan

Examiner: MgA. Tomáš Sýkora

Date of thesis defense: 30.6.2020

Academic title granted: MgA.

Prague, 2020

P r o h l á š e n í

Prohlašuji, že jsem bakalářskou/magisterskou/disertační práci na téma

Specifika hry současných jazzových pianistů USA a Evropy (na příkladech Aarona Goldberga, Aarona Parkse, Roberta Glaspera, Marcina Wasilewského a Jonaha Nilssona)

vypracoval(a) samostatně pod odborným vedením vedoucího práce a s použitím uvedené literatury a pramenů.

Praha, dne

.....

podpis diplomanta

Upozornění

Využití a společenské uplatnění výsledků diplomové práce, nebo jakékoliv nakládání s nimi je možné pouze na základě licenční smlouvy tj. souhlasu autora a AMU v Praze.

ABSTRAKT

Tato práce se zabývá klíčovými rysy hry vybraných exemplárních pianistů a snaží se je vysvětlit jak z hudebního hlediska ve smyslu melodie, harmonie a rytmu, tak i z hlediska širšího kontextu, jako například etnického, geografického, věkového nebo žánrového. Skládá se ze dvou částí – teoretické a praktické.

Teoretická část rozebírá jednotlivé osobnosti z hlediska celku, jejich původu, hudebního vzdělání a zázemí, dosavadní práce a cílů. Pokusí se je pojmout v obecných souvislostech či naopak upozornit na případné odlišnosti. Také se stručně dotkne tématu vymezení hranic jazzu.

Praktická část se věnuje analýze hry na základě transkribovaných ukázek improvizací, doprovodů, témat a harmonických postupů. Upozorňuje na zajímavosti, poukazuje na originalitu, variabilitu a zkoumá hudební identitu jednotlivých pianistů.

Cílem této práce je zjistit, jak dnešní pianisté hrají a co činí jejich styl současným. Dalším cílem je zjistit, do jaké míry snadná informační dostupnost ubírá na vlastní identitě a do jaké míry ji naopak posiluje.

KLÍČOVÁ SLOVA

Hudba, jazz, klavír, klávesy, improvizace, inspirace

ABSTRACT

The thesis describes main features of playing of the chosen pianists and tries to explain them from the musical point of view (in terms of melody, harmony and rhythm) as well as from the wider context like ethnic, geographic, age or genre. It consists of two parts – theoretical and practical.

The theoretical part analyses particular musicians considering the aspects of complexity, origins, musical background, education, work and goals. It tries to take it in general relations or to point out possible differences on the other hand. The theoretical part slightly refers to the „jazz as the name of the music style“ issue as well.

The practical part is the analysis based on improvisation, comping, theme and harmonic progress examples transcribed. It highlights the interesting moments, originality, variability and search for the music identity of each pianist.

The main goal of the thesis is to find out how contemporary pianists play and what makes their style to be contemporary. The next goal is to find out if the genre overlaps and information availability keep their own identity down or if it helps to develop it on the other hand.

KEYWORDS

Music, jazz, piano, keyboard, improvisation, inspiration

Obsah

Úvod.....	7
1 TEORETICKÁ ČÁST.....	8
1.1 Relativita pojmů „jazz“ a „současnost“.....	8
1.2 Výběr pianistů a jejich biografie.....	9
1.2.1 Aaron Goldberg.....	10
1.2.2 Aaron Parks.....	14
1.2.3 Robert Glasper.....	20
1.2.4 Marcin Wasilewski.....	25
1.2.5 Jonah Nilsson.....	28
2 PRAKTICKÁ ČÁST.....	31
2.1 Preciznost a komplexita Aarona Goldberga.....	31
2.2 Rytmický jazyk Aarona Parkse.....	37
2.3 Harmonie a „feel“ Roberta Glaspera.....	43
2.4 Melodie a cit Marcina Wasilewského.....	49
2.5 Frázování Jonaha Nilssona.....	56
Závěr.....	62
Seznam pramenů a literatury.....	64

Úvod

Tato práce si klade za cíl upozornit na klíčové rysy hry dnešních pianistů - zjistit, jak frázují, jak harmonizují, jaké používají sazby a tónový materiál, ve kterých místech začínají a končí frázi apod. Dalším cílem je odhalit, zda skutečnost, že dnešní svět bez hranic usnadňuje přístup k informacím, má nějaký vliv na utváření, popřípadě potlačování vlastní identity. V neposlední řadě chci také prací inspirovat všechny, komu současná jazzová scéna učarovala.

Položíme-li si otázku, jak zní současná hra jazzového pianisty, zřejmě nedostaneme jednoznačnou odpověď. Zhloubáme-li se totiž nad fenoménem dnešní jazzové scény, dospějeme k názoru, že v současnosti v rámci jazzové hudby není styl, který by byl výrazně upřednostňován na úkor druhých a který by byl hrán častěji než jiné. I sama otázka vymezování hudebních stylů je dosti palčivá a sporadický je i fakt, zda je přínosné každou stylovou nuanci pojmenovávat. Proto je problematické současnou hru jazzových pianistů přesně definovat a uchopit ji jako pojem.

Nicméně to, že různí pianisté z různých prostředí dnes mají víceméně stejný přístup ke stejným informacím, je neodmyslitelný fakt. Spojuje je tedy tatáž možnost se hudebně vzdělávat a vybudovat si tentýž hudební rozhled. Budou tedy všichni hrát stejným způsobem? Jestliže ano, jakým? Jestliže ne, v čem se jejich hra bude lišit? Na to, abychom mohli odpovědět na tyto otázky, potřebujeme současné pianisty podrobit průzkumu. Jelikož je však v rámci jedné studie typu diplomové práce nereálné prozkoumat tvorbu a hru všech současných pianistů, omezil jsem výběr na dvě klíčová a nejvíce exponovaná místa současné jazzové scény, a sice Spojené státy americké a Evropu. Z těchto míst jsem posléze vybral pět exemplárních představitelů, jejichž stěžejním rysům hry i hudebnímu pozadí se budu věnovat v jednotlivých kapitolách.

1 TEORETICKÁ ČÁST

1.1 Relativita pojmů „jazz“ a „současnost“

Mluvím-li ve své práci o současných jazzových pianistech, nabízí se pochopitelně otázka, kdo jsou současní jazzoví pianisté. Logicky by to měli být pianisté hrající jazzovou hudbu v současné době, avšak už samotné vymezení termínu jazz skýtá jistá úskalí. Tento pojem zdá se být velmi relativní a všímám si, že i sami jazzoví interpreti jím šetří a nazírají na něj jaksi s respektem. Je pravda, že svého času i ty nejrobustnější větve na pomyslném jazzovém stromě, jako například swing, byly považovány téměř za populární hudbu, neboť šly na ruku veřejnosti. Je tedy jazz naopak něco, co není mainstreamem?

Stejná otázka vyvstává při vymezení pojmu „současný“ jazz. Víme vlastně přesně, jak vypadá současná jazzová hudba? Je to moderní hudba? Na rozdíl od například 50. let, kdy byl v módě be-bop a jeho samotní interpreti tehdy věděli, že je v módě a že vlastně hrají moderní hudbu, o dnešní scéně toto tvrzení neplatí. Někteří tvrdí, že podstatou jazzové hudby je hrát moderní hudbu moderním způsobem. Čili hraje-li dnes někdo tradičním způsobem nebo používá typické be-bopové prvky, už to podle nich není pravý jazz. Na druhou stranu například elementární rytmické dělení a frázování provází jazzovou hudbu od konce 19. století po současnost a je jejím společným jmenovatelem. Stejně tak je to se základním harmonickým systémem.

Každá teorie v sobě má kus pravdy a jakkoli by zlí jazykové namítali, že mnou vybraných modelových pět pianistů ani nelze považovat za jazzové pianisty, já se s tímto názorem neztotožním. Pro mě je totiž jazz něco jako jazyk, je to symbol komunikace, sebevyjádření, hledání a svobody. Proto je tento pojem mnohem širší, než se zdá být.

Zřejmě nikdy nebude panovat úplná shoda v tom, jak si pojem jazz vysvětlit. Na něčem se však dle mého názoru shodnou všichni. A sice, že termínu jazz nejvíce sluší, je-li nedovysvětlen, neobjasněn a vznáší-li se nad ním pomyslný otazník. Že mu sluší, je-li otevřeným pojmem – jako je otevřená jazzová hudba sama. Tak jako je většinou na interpretovi, jak jazzovou skladbu uchopí, tak je na nás, jak si budeme vysvětlovat slovo jazz.

1.2 Výběr pianistů a jejich biografie

Pro svoji studii jsem se omezil na dvě hlavní centra na poli dnešní jazzové hudby, a sice Spojené státy americké a Evropu. Vybral jsem pět exemplárních pianistů, tři z USA a dva z Evropy. Jsou jimi Aaron Goldberg, Aaron Parks a Robert Glasper z USA a Marcin Wasilewski a Jonah Nilsson z Evropy. Nepoměr v počtu pianistů z USA a Evropy není náhodný. Ačkoliv tomu název práce neodpovídá, můj záměr byl reflektovat spojení tří světadílů, které sehrály roli při utváření jazzové hudby. Proto je ve výběru zastoupen ještě Robert Glasper, který je afroamerického původu. Vliv afrického rytmického cítění při vývoji jazzové hudby vůbec je pochopitelně jedním z klíčových.

Jedná se o pianisty, z nichž dle mého názoru každý vnáší do hudebního světa něco nového, nějaký přínosný prvek, proto je mým úmyslem je prozkoumat a inspirovat tak nejen sebe, ale i ostatní muzikanty se zájmem o toto téma. Kromě osobního pozitivního vztahu k nim mě k těmto pianistům dovedl ještě fakt, že až na Marcina Wasilewského jsem všechny viděl hrát naživo. Aarona Goldberga v říjnu roku 2017 v pražském JazzDocku, kam přijel se svým triem, Aarona Parkse v projektu Gilada Hekselmana v září 2018 tamtéž, Roberta

Glaspera se svým Experimentem v dubnu roku 2016 v Brně v Sono centru a Jonaha Nilssona s kapelou Dirty Loops v říjnu roku 2019 v pražském klubu Roxy. Všechny tyto koncerty se pro mě staly nezapomenutelnými.

Každý z pěti vybraných pianistů se narodil až po roce 1970, což bylo též jedním z mých výběrových kritérií. Nejstaršímu z nich je 45 let, nejmladšímu je 33 let. Všichni také komponují, což na rozdíl od minulosti můžeme v dnešní době označit dokonce za jakýsi pianistický standard. Pro srovnání nemusím chodit daleko, neboť ve své bakalářské práci z roku 2018 jsem pojednával o Wyntonu Kellym, jenž se ve svém komponování omezil na v uvozovkách pouze témata k bluesovým dvanáctkám, a i tak jich bylo spíše poskrovnu. Tím pochopitelně nechci jeho práci shazovat či zpochybňovat, jeho přínos jazzové scéně je zajisté neopomenutelný. Kromě toho Wynton byl spíše vyhledávaným sidemanem, takže je otázka, do jaké míry tato srovnání mají smysl. Nicméně dle mého názoru i tak v dnešní době přestává dostačovat perfektní ovládnutí nástroje a je žádoucí komponovat, psát hudbu na míru, tvořit, prezentovat a prodávat sám sebe jako celistvý komplexní produkt.

1.2.1 Aaron Goldberg

Aaron Goldberg, celým jménem Aaron Phillip Goldberg, se narodil 30. dubna 1974 na severovýchodě USA, v Bostonu, ve státě Massachusetts do velmi vzdělané rodiny. Jeho otec je biochemik, matka lékařka se specializací v hematologii. Na piano začal hrát už jako dítě, v 7 letech pak dostával první lekce piana. Jazzová hudba mu učarovala až v období puberty ve věku zhruba 14

let.¹ Studoval na střední škole v Miltonu nazývané Milton Academy, kde od roku 1974 funguje hudební oddělení se zaměřením na jazz se zvučnými jmény v profesorském sboru, jako například Bob Sinicrope nebo Jerry Bergonzi. Ti ho také jako jedni z prvních učili improvizaci.²

Když mu bylo 17, přestěhoval se do New Yorku, kde začal navštěvovat soukromou školu School of Jazz, což je součást univerzity The New School a nabízí nižší stupeň vysokoškolského vzdělání. V té době také začal hrát v newyorských klubech. Jeho rodiče však trvali na tom, aby získal vzdělání v některém z tradičních oborů humanitních věd, a tak se rok nato vrátil zpět do Bostonu a zapsal se ke studiu na slavné Harvardské univerzitě. Zde v nově otevřeném mezifakultním studijním programu „Chování mysli“ (Mind Brain Behaviour) získal v roce 1996 diplom vůbec jako první student nově otevřeného oboru a promoval dokonce s vyznamenáním.³

Ještě za dob studií na Harvardu obdržel ocenění každoroční soutěže pořádané Mezinárodní asociací pro jazzové vzdělávání Clifford Brown/Stan Getz Fellowship (také známé pod názvem Young Talent All-Stars), které mu kromě zajímavého finančního ohodnocení umožnilo účastnit se masterclassů vedených hvězdami jazzové scény.⁴ V roce 1993 se také stal jedním z prvních lektorů vzdělávacího programu Jazz Ahead zpěvačky Betty Carter, který rovněž fungoval na bázi

¹Aaron Goldberg - Wikipedia. [online]. [cit. 2020-04-04]. Dostupné

z: https://en.wikipedia.org/wiki/Aaron_Goldberg

²Milton Academy [online]. [cit. 2020-04-04]. Dostupné z: <https://www.milton.edu/academics/academic-departments/jazz-music/>

³Aaron Goldberg | Biography & History | AllMusic. *AllMusic | Record Reviews, Streaming Songs, Genres & Bands* [online]. Copyright ©2020 AllMusic, Netaktion LLC [cit. 2020-04-04]. Dostupné

z: <https://www.allmusic.com/artist/aaron-goldberg-mn0000923753/biography?1586026766854>

⁴Jazz Pedagogy: The Jazz Educator's Handbook and Resource Guide - J. Richard Dunscomb, Willie Hill - Knihy Google. *Knihy Google* [online]. [cit. 2020-04-04] Dostupné z: [https://books.google.cz/books?id=7pjNgehSSDIC&pg=PA88-IA5&lpg=PA88-IA5&dq=clifford+brown+stan+getz+fellowship&source=bl&ots=6hdBLGipv3&sig=ACfU3U11D-z341rKoqFa0cocUfve6dI-](https://books.google.cz/books?id=7pjNgehSSDIC&pg=PA88-IA5&lpg=PA88-IA5&dq=clifford+brown+stan+getz+fellowship&source=bl&ots=6hdBLGipv3&sig=ACfU3U11D-z341rKoqFa0cocUfve6dI-2A&hl=cs&sa=X&ved=2ahUKewjUn8L54c_oAhV1wuYKHTpjC0gQ6AEwBHoECAsQNA#v=onepage&q=clifford%20brown%20stan%20getz%20fellowship&f=false)

[2A&hl=cs&sa=X&ved=2ahUKewjUn8L54c_oAhV1wuYKHTpjC0gQ6AEwBHoECAsQNA#v=onepage&q=clifford](https://books.google.cz/books?id=7pjNgehSSDIC&pg=PA88-IA5&lpg=PA88-IA5&dq=clifford+brown+stan+getz+fellowship&source=bl&ots=6hdBLGipv3&sig=ACfU3U11D-z341rKoqFa0cocUfve6dI-2A&hl=cs&sa=X&ved=2ahUKewjUn8L54c_oAhV1wuYKHTpjC0gQ6AEwBHoECAsQNA#v=onepage&q=clifford%20brown%20stan%20getz%20fellowship&f=false)

[%20brown%20stan%20getz%20fellowship&f=false](https://books.google.cz/books?id=7pjNgehSSDIC&pg=PA88-IA5&lpg=PA88-IA5&dq=clifford+brown+stan+getz+fellowship&source=bl&ots=6hdBLGipv3&sig=ACfU3U11D-z341rKoqFa0cocUfve6dI-2A&hl=cs&sa=X&ved=2ahUKewjUn8L54c_oAhV1wuYKHTpjC0gQ6AEwBHoECAsQNA#v=onepage&q=clifford%20brown%20stan%20getz%20fellowship&f=false)

[z341rKoqFa0cocUfve6dI-](https://books.google.cz/books?id=7pjNgehSSDIC&pg=PA88-IA5&lpg=PA88-IA5&dq=clifford+brown+stan+getz+fellowship&source=bl&ots=6hdBLGipv3&sig=ACfU3U11D-z341rKoqFa0cocUfve6dI-2A&hl=cs&sa=X&ved=2ahUKewjUn8L54c_oAhV1wuYKHTpjC0gQ6AEwBHoECAsQNA#v=onepage&q=clifford%20brown%20stan%20getz%20fellowship&f=false)

[2A&hl=cs&sa=X&ved=2ahUKewjUn8L54c_oAhV1wuYKHTpjC0gQ6AEwBHoECAsQNA#v=onepage&q=clifford](https://books.google.cz/books?id=7pjNgehSSDIC&pg=PA88-IA5&lpg=PA88-IA5&dq=clifford+brown+stan+getz+fellowship&source=bl&ots=6hdBLGipv3&sig=ACfU3U11D-z341rKoqFa0cocUfve6dI-2A&hl=cs&sa=X&ved=2ahUKewjUn8L54c_oAhV1wuYKHTpjC0gQ6AEwBHoECAsQNA#v=onepage&q=clifford%20brown%20stan%20getz%20fellowship&f=false)

[%20brown%20stan%20getz%20fellowship&f=false](https://books.google.cz/books?id=7pjNgehSSDIC&pg=PA88-IA5&lpg=PA88-IA5&dq=clifford+brown+stan+getz+fellowship&source=bl&ots=6hdBLGipv3&sig=ACfU3U11D-z341rKoqFa0cocUfve6dI-2A&hl=cs&sa=X&ved=2ahUKewjUn8L54c_oAhV1wuYKHTpjC0gQ6AEwBHoECAsQNA#v=onepage&q=clifford%20brown%20stan%20getz%20fellowship&f=false)

masterclassů.⁵ Po celou dobu harvardských studií se věnoval hudbě, udržoval kontakt se studenty prestižní školy Berklee College of Music v Bostonu a vystupoval mimo jiné i ve věhlasném klubu Wally's Café tamtéž.

Po bostonské epizodě v roce 1996 znovu přesídlil do New Yorku, aby se začal věnovat muzice naplno. V roce 1998 založil svoje trio, pro nějž ke spolupráci vyzval basistu Reubena Rogerse a bubeníka Erica Harlanda. Kromě nich na debutové album *The Turning Point* natáčené v průběhu roku 1998 přizval také saxofonisty Marka Turnera a Joshuu Redmana jako hosty. V témže roce se připojil ke kvartetu právě Joshuy Redmana, jehož stálým členem byl až do roku 2002. Zapsal se tak zřejmě nejvýrazněji do povědomí jazzové veřejnosti. Absolvoval s ním kromě četných turné také natáčení dvou studiových alb, a sice *Beyond* z roku 2000 a *Passage of Time* z roku 2001. Sestava na obou albech se de facto nijak výrazně nelišila od sestavy na albu *The Turning Point*, basista Reuben Rogers zůstal, na albu *Beyond* si Mark Turner zahostoval, ke změně postu došlo pouze za bicí soupravou, kam usedl Gregory Hutchinson. Je to důkaz, že chemie mezi těmito pány fungovala.⁶

Aaron Goldberg kromě koncertování pokračoval i v nahrávání studiových alb se svým triem. V nezměněné sestavě Reuben Rogers a Eric Harland natočili v roce 2001 album *Unfolding*. To, stejně jako své první album, vydal u společnosti J Curve. Poté na čas přesídlil ke společnosti Sunnyside. U ní vydal nejprve desku s názvem *Worlds* v roce 2006, na které hostují zvučná jména - kytarista Kurt Rosenwinkel a zpěvačka Luciana Souza. Tuhle desku možná částečně znají uživatelé operačního systému Windows Vista, kde byla skladba *Oam's Blues* použita jako pilotní v implementovaném multimedialním přehrávači Windows Media Player.⁷

⁵Betty Carter's Jazz Ahead [online]. [cit. 2020-04-04] Dostupné z: <https://www.kennedy-center.org/artists/b/ba-bn/-betty-carters-jazz-ahead/>

⁶Aaron Goldberg | Biography & History | AllMusic. *AllMusic* | *Record Reviews, Streaming Songs, Genres & Bands* [online]. [cit. 2020-04-04] Copyright ©2020 AllMusic, Netaktion LLC [cit. 05.04.2020]. Dostupné z: <https://www.allmusic.com/artist/aaron-goldberg-mn0000923753/biography?1586026766854>

⁷Aaron Goldberg | Biography | JewAge. [online]. Copyright © 2019 Sucuri Inc. All rights reserved. [cit. 2020-04-05]. Dostupné z: https://www.jewage.org/wiki/he/Article:Aaron_Goldberg_-_Biography

Aaron se poté nakrátko znovu vrátil ke studiím, v roce 2010 získal magisterský titul v oboru Analytické myšlení pod vedením amerického filozofa a kognitivního vědce Daniela Dennetta. V témže roce také vyšlo následující album u Sunnyside, a sice album Home. Hostuje na něm znovu saxofonista Mike Turner.⁸

Doposud byly obsahem jeho alb ve valné většině jeho vlastní skladby doplněné o vhodně vybrané jazzové standardy, které sám zaranžoval, často poněkud progresivním způsobem. Následující dvě alba u nakladatelství Sunnyside se však právě v tomhle ohledu liší. Autorsky a aranžérsky se na prvním z nich totiž podílí argentinský pianista a skladatel z Berklee College of Music Guillermo Klein. Přesto jsou pod hlavičkou alba zapsáni oba. Na bicí je doprovodil Aaronův dlouholetý bubeník z vlastního tria Eric Harland, kompletní rytmickou sekci pak doplnil basista Matt Penman. Jako speciální hosté se na nahrávkách objevily hvězdy Chris Cheek na tenor a soprán saxofon a Miguel Zenón na altsaxofon.⁹

Vybočuje i jeho následující deska s názvem Yes!, jak ostatně pojmenoval i trio, které ho zde doprovází, a sice jeho dlouholetí přátelé – basista Omer Avital a bubeník Ali Jackson Jr. Na desce zazní kromě jiných například Ellingtonovy a Monkovy jazzové standardy obohacené o autorskou tvorbu Omera Avitala a Aliho Jacksona. Liší se zejména v interpretaci, neboť pánové desku oblékli do tradičnějšího a také jemnějšího, uhlazenějšího kabátu.¹⁰

Následují zatím dvě poslední autorská alba se svým triem, a sice The Now z roku 2015, kde klasickou sestavu Aaron Goldberg/Reuben Rogers/Eric Harland doplnil ještě Kurt Rosenwinkel v roli hostujícího muzikanta, a At the Edge of the World z roku 2018, kde však za bicí usedl Leon Parker a na kontrabas hraje Matt

⁸Aaron Goldberg | Biography & History | AllMusic. *AllMusic* | *Record Reviews, Streaming Songs, Genres & Bands* [online]. Copyright ©2020 AllMusic, Netaktion LLC [cit. 2020-04-05]. Dostupné

z: <https://www.allmusic.com/artist/aaron-goldberg-mn0000923753/biography?1586026766854>

⁹Bienestan | Aaron Goldberg. *Aaron Goldberg* [online]. [cit. 2020-04-05]. Dostupné

z: <https://aarongoldbergpiano.bandcamp.com/album/bienestan>

¹⁰Yes! - Omer Avital, Aaron Goldberg, Ali Jackson | Songs, Reviews, Credits | AllMusic. *AllMusic* | *Record Reviews, Streaming Songs, Genres & Bands* [online]. Copyright ©2020 AllMusic, Netaktion LLC [cit. 2020-04-05]. Dostupné z: <https://www.allmusic.com/album/yes%21-mw0002284540>

Penman.¹¹ V roce 2019 měl možnost si znovu zahostovat v kvartetu Joshuy Redmana, což je jeden z jeho zatím nejaktuálnějších počínů.¹²

Goldbergův záběr je nesmírně široký, kromě studií na univerzitě stihl vydat několik sólových alb a spolupracovat s hvězdami jazzové scény – kromě výše zmiňovaných například s Wyntonem Marsalisem, Alem Fosterem nebo Freddieem Hubbardem.¹³ Je nesmírně inteligentní člověk a to se bezesporu odráží i v jeho hře, která rovněž působí hladce, urovnaně a precizně.

1.2.2 Aaron Parks

Ze zcela opačného konce Spojených států amerických než Aaron Goldberg pochází druhý Aaron v pořadí, tentokrát Aaron Parks. Narodil se 7. října 1983 v Seattlu ve státě Washington, čili na severozápadě USA. Pochází z hudebně založené rodiny, hudbě se věnovali rodiče i sestra. S pianem, které měli doma, byl neustále v kontaktu, a tak první lekce piana dostával od matky. Ta u něho zcela nenásilnou formou rozvíjela především muzikalitu obecně a ukazovala mu různé cesty a možnosti pojetí hudby. Záhy se projevil jeho nesporné

¹¹Aaron Goldberg | Biography & History | AllMusic. *AllMusic | Record Reviews, Streaming Songs, Genres & Bands* [online]. Copyright ©2020 AllMusic, Netaktion LLC [cit. 2020-04-05]. Dostupné z: <https://www.allmusic.com/artist/aaron-goldberg-mn0000923753/biography?1586026766854>

¹²Come What May - Joshua Redman, Joshua Redman Quartet | Songs, Reviews, Credits | AllMusic. *AllMusic | Record Reviews, Streaming Songs, Genres & Bands* [online]. Copyright ©2020 AllMusic, Netaktion LLC [cit. 2020-04-05]. Dostupné z: <https://www.allmusic.com/album/come-what-may-mw0003251605>

¹³Aaron Goldberg - Wikipedia. [online]. [cit. 2020-04-05]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Aaron_Goldberg#cite_note-jazz_times_bio-3

improvizační a muzikální vlohly a bylo zřejmé, že to s hudbou myslí vážně. Od věku 10 let začal dostávat lekce piana a fagotu.¹⁴

U fagotu sice nevydržel, ovšem i tak měl dle mého názoru jistý vliv při jeho hudebním vzdělávání. Jakýkoli jiný přidružený nástroj totiž prohlubuje hudebnost a rozvíjí muzikální schopnosti určitým směrem. Pianisté například bývají dobrými doprovazeči, mívají silně vyvinuté harmonické cítění a často velmi dobře chápou svoji úlohu v kapele. Jejich smysl pro melodiku však často nemusí být takříkajíc na prvním místě, a to právě z toho důvodu, že nikdy neobjevovali svět například dechových nástrojů. Zejména ona monofonnost je důležitá, protože je to nutí si vystačit pouze s jedním hlasem. Takřka neomezené možnosti klavíru a jeho široké palety zvuků mohou někdy uškodit, neuchopí-li se správně a jsou-li, v nadsázce řečeno, zneužívány. Proto se domnívám, že jsou Aaronovy melodie neotřelé. Kromě toho i v rámci melodií velmi dobře pracuje s rytmem, což se pokusím vykreslit v praktické části.

Jeho učitelé, vědomi si jeho talentu, ho už od útlého věku nasměrovali do oblasti jazzové hudby. Dokonce uspěl při konkurzu do Seattleského juniorského bigbandu, a to s nahrávkou jediné písně In The Mood. Aaron Parks již jako mladistvý poslouchal hudbu, kterou se potom učil hrát. Jeho prvními vzory byli Gene Harris, McCoy Tyner a Herbie Hancock. Poté ho rodiče na doporučení učitele vzali na koncert Keitha Jarretta, který mu učaroval zejména zvukově, neboť na klavíru vytvářel barvy, které Aaron nikdy předtím neslyšel.¹⁵

Když mu bylo 14 let, začal navštěvovat „Early Entrance Program“ Washingtonské univerzity, což byla de facto příprava ke studiu na univerzitě jako takovému.¹⁶ Už

¹⁴Profile: Pianist Aaron Parks "The Comeback Kid" - JazzTimes. *Home - JazzTimes* [online]. Copyright © 2020 Madavor Media, LLC. All rights reserved. [cit. 2020-04-12]. Dostupné z: <https://jazztimes.com/features/profiles/aaron-parks-comeback-kid/>

¹⁵Profile: Pianist Aaron Parks "The Comeback Kid" - JazzTimes. *Home - JazzTimes* [online]. Copyright © 2020 Madavor Media, LLC. All rights reserved. [cit. 2020-04-12]. Dostupné z: <https://jazztimes.com/features/profiles/aaron-parks-comeback-kid/>

¹⁶Aaron Parks | Biography & History | AllMusic. *AllMusic | Record Reviews, Streaming Songs, Genres & Bands* [online]. Copyright ©2020 AllMusic, Netaktion LLC [cit. 2020-04-12]. Dostupné z: <https://www.allmusic.com/artist/aaron-parks-mn0000865933/biography>

tam objevil mezi vrstevníky muzikanty, které zajímal jazz, a sice bubeník Erica Peterse a basistu Evana-Floryho Barnese, se kterými utvořil své první trio. S ním hrávali jednou týdně v Tully's Coffee v Seattlu a dokonce vydali první alba s názvy *The Promise* (v roce 1999) a *First Romance* (v roce 2000).¹⁷

O dva roky později nastoupil na Manhattan School of Music v New Yorku, kam s ním kvůli škole přesídlila zároveň celá jeho podporující rodina. Důvod, proč právě Manhattan School of Music, byl prostý – Kenny Barron, který na tamější škole přednášel. Sám vzpomíná na lekce s ikonou jazzového piana takto: „Vešel jsem do místnosti, kde stávaly dva klavíry, a Kenny už většinou hrál. Byl někde uprostřed písně a dával mi najevo, ať se připojím. Často ani nic neříkal, jen jsme třeba hodinu v kuse hráli na dva klavíry. Učil jsem se nové písně a také jsem se učil, jak se je mám učit. Šlo v podstatě zároveň i o lekce ear-trainingu.“¹⁸ Byl to nakonec sám Kenny Barron, kdo ho v roce 2001 doporučil trumpetistovi Terenci Blanchardovi, který do své kapely hledal náhradu za venezuelského pianistu Edwarda Simona. Ti dva už se náhodně setkali, a sice na masterclassech vzdělávacího programu zpěvačky Betty Carter nazvaném *Jazz Ahead*, který se tentokrát konal v Kennedy Center ve Washingtonu D.C.¹⁹ Setkání na právě těchto masterclassech je pikantní v tom, že jedním z prvních lektorů *Jazz Ahead* byl v roce 1993 výše zmiňovaný Aaron Goldberg.²⁰ Tak začala jeho newyorská etapa. V kapele Terence Blancharda působil od roku 2001 do roku 2007 a natočil s ní tři studiová alba, všechna u vydavatelství Blue Note Records. Do každého z nich rovněž přispěl i svým autorským vkladem. První, *Bounce*, je z roku 2001. Sestavu kromě Aarona Parkse a Terence Blancharda doplňují Eric Harland na bicí, Brandon Owens na kontrabas, Lionel Louke na kytaru, Brice Winston na soprán saxofon a tenor saxofon a také Robert Glasper na hammondovy varhany a Fender piano. Terence Blanchard na těchto albech nebyl výhradním autorem hudby. Svým spoluhráčům nechával dostatek prostoru, a tak hned v úvodní

¹⁷Profile: Pianist Aaron Parks "The Comeback Kid" - JazzTimes. *Home - JazzTimes* [online]. Copyright © 2020 Madavor Media, LLC. All rights reserved. [cit. 2020-04-12]. Dostupné z: <https://jazztimes.com/features/profiles/aaron-parks-comeback-kid/>

¹⁸tamtéž

¹⁹tamtéž

²⁰Betty Carter's *Jazz Ahead* [online]. [cit. 2020-04-12] Dostupné z: <https://www.kennedy-center.org/artists/b/ba-bn/-betty-carters-jazz-ahead/>

skladbě můžeme slyšet neomylný rukopis Aarona Parkse, a sice skladbu *On The Verge*.²¹ Následuje *Flow* z roku 2005, kde došlo k obměně v rytmické sekci, a sice za bicí usedl Kendrick Scott a na basu doprovázel Derrick Hodge. Zahostovali si zde také legendární pianista Herbie Hancock a zpěvačka Gretchen Parlato.²² Následuje rok 2007 a s ním kritiky nejlépe přijímaná a cenou Grammy ověčená deska *A Tale of God's Will (A Requiem for Katrina)*. Na desce hraje typický Blanchardův kvintet (tentokráte bez kytary a z hostů pouze Zac Harm na tabla) doplněný o čtyřicetičlenný symfonický orchestr. Cenu Grammy tak Terence Blanchard získal za nejlepší jazzové album s velkým ansámblem.²³ Aaronův geniální hráčský i skladatelský vklad v tomto ohromujícím hudebním počínu nelze opomenout. O jeho skladbě *Ashé* na této desce řekl sám Blanchard, že se zapíše do historie.²⁴ Zde bych se dovolil vrátit k jeho hře na fagot, která dle mě mohla mít vliv na utváření zpěvné melodie v této písni.

Po vydání třetího alba v pořadí s kapelou Terence Blancharda se Aaron rozhodl osamostatnit a vrhnout se na svou dráhu. Terence o tomhle kroku prohlásil, že o Aaronových excelentních hráčských i skladatelských schopnostech sice není pochyb, nýbrž vést kapelu po stránce managementu, to je něco zcela jiného a není si jistý, zda to Aaron dokáže. Ten posléze dal jeho slovům za pravdu.²⁵

Přesto však v roce 2008 následoval u vydavatelství Blue Note jeho pravděpodobně nejzávažnější počín, a sice strhující album *Invisible Cinema*, podpořené velice kladnými kritickými ohlasy jazzové veřejnosti. Hraje na něm

²¹Bounce - Terence Blanchard | Songs, Reviews, Credits | AllMusic. *AllMusic* | *Record Reviews, Streaming Songs, Genres & Bands*[online]. Copyright ©2020 AllMusic, Netaktion LLC [cit. 2020-04-12]. Dostupné z: <https://www.allmusic.com/album/bounce-mw0000041779>

²²Flow - Terence Blanchard | Songs, Reviews, Credits | AllMusic. *AllMusic* | *Record Reviews, Streaming Songs, Genres & Bands*[online]. Copyright ©2020 AllMusic, Netaktion LLC [cit. 2020-04-12]. Dostupné z: <https://www.allmusic.com/album/flow-mw0000737274>

²³A Tale of God's Will (A Requiem for Katrina) - Terence Blanchard | Songs, Reviews, Credits | AllMusic. *AllMusic* | *Record Reviews, Streaming Songs, Genres & Bands* [online]. Copyright ©2020 AllMusic, Netaktion LLC [cit. 2020-04-12]. Dostupné z: <https://www.allmusic.com/album/a-tale-of-gods-will-a-requiem-for-katrina-mw0000779953>

²⁴Profile: Pianist Aaron Parks "The Comeback Kid" - JazzTimes. *Home - JazzTimes* [online]. Copyright © 2020 Madavor Media, LLC. All rights reserved. [cit. 2020-04-13]. Dostupné z: <https://jazztimes.com/features/profiles/aaron-parks-comeback-kid/>

²⁵tamtéž

kvarteto výjimečných muzikantů s provázanou historií, a sice kromě Aarona Parkse i bubeník Eric Harland, basista Matt Penman a kytarista Mike Moreno.²⁶ Synonymy tohoto skvostu jsou líbivé melodie, nápaditá rytmická stránka, žánrový přesah a do jisté míry s nadsázkou řečeno hudební přehlednost a jednoduchost. To vše dokazuje a také podtrhuje skromnost Aarona Parkse, který na webu nextbop.com zveřejnil formy svých skladeb z Invisible Cinema ve formátu pdf.²⁷ Kdo by čekal dvacetistranové dokumenty, je na omylu, většinou jsou skladby zapsány jako leadsheet na dvě až tři strany. To jen podtrhuje dobře fungující skladatelský rukopis.

O rok později se připojil k nově vznikajícímu kvartetu Joshuy Redmana, nazvaného James Farm. Sám Joshua byl fascinovaný jeho skladatelskými dovednostmi. Řekl o něm, že při komponování svých instrumentálních skladeb se umí vžít do role zpěváka a že v jeho komplexním harmonickém i rytmickém materiálu, který užívá, vždy nalezneme lyrickou melodii a jednoduchost, v tom nejlepším slova smyslu.²⁸ S nimi v takřka stejné sestavě jako na Invisible Cinema natočil u společnosti Nonesuch Records dvě alba, a sice James Farm v roce 2011 a City Folks v roce 2014. Podílel se na nich i skladatelsky, neboť celý projekt James Farm byl v podstatě kompoziční platformou všech hráčů na albu.²⁹

Od dob Invisible Cinema však jako by hledal koncept svého dalšího směřování. V roce 2013 natočil u vydavatelství Bandcamp album Alive In Japan se svým triem, kde ho doprovodili basista Thomas Morgan a bubeník RJ Miller. Ve stejném roce vydal u slavné německé společnosti ECM desku Arborescence, která

²⁶Invisible Cinema - Aaron Parks | Songs, Reviews, Credits | AllMusic. *AllMusic* | *Record Reviews, Streaming Songs, Genres & Bands*[online]. Copyright ©2020 AllMusic, Netaktion LLC [cit. 2020-04-13]. Dostupné z: <https://www.allmusic.com/album/invisible-cinema-mw0000792102>

²⁷Aaron Parks' 'Invisible Cinema' Lead Sheets PDF Download | Nextbop. *Nextbop* | *The Next Generation of Jazz* | [online]. Copyright © 2020 Nextbop. All rights reserved. [cit. 2020-04-13]. Dostupné z: <https://nextbop.com/blog/aaron-parks-invisible-cinema-lead-sheets>

²⁸Profile: Pianist Aaron Parks "The Comeback Kid" - JazzTimes. *Home - JazzTimes* [online]. Copyright © 2020 Madavor Media, LLC. All rights reserved. [cit. 2020-04-13]. Dostupné z: <https://jazztimes.com/features/profiles/aaron-parks-comeback-kid/>

²⁹James Farm | Album Discography | AllMusic. *AllMusic* | *Record Reviews, Streaming Songs, Genres & Bands* [online]. Copyright ©2020 AllMusic, Netaktion LLC [cit. 2020-04-13]. Dostupné z: <https://www.allmusic.com/artist/james-farm-mn0002672809/discography>

zachycuje většinou improvizaci. V letech 2015 se podílel na albu Misfit turecké zpěvačky Elif Çağlar a v roce 2016 vydal album Groovements s bubeníkem Karstenem Baggem a basistou Thomassem Fønnesbækem. Název následující desky u ECM *Find The Way* z roku 2017 jako by odrážel jeho rozpoložení. V triu ho doplnili basista Ben Street a bubeník Billy Hart. Teprve následujícího roku se zdá, že našel cestu, kterou se bude dál ubírat. Založil vlastní projekt Little Big v sestavě Greg Tuohey na kytaru, David Ginyard na basu a Tommy Crane na bicí, a s ním vydal v roce 2018 u nakladatelství Ropeadope stejnojmennou desku. Kapela pravidelně koncertuje. Koncepte melodického psaní podloženého neotřelými rytmy tentokrát s využitím elektronických nástrojů navazuje na úspěšný počín *Invisible Cinema*.³⁰

Aaron Parks je jedním z mála jazzových pianistů, kteří spojují hráčský i skladatelský um na nejvyšší úrovni. Na svůj poměrně mladý věk už stihl spolupracovat s tak zvučnými jmény, jako jsou Wynton Marsalis, Kendrick Scott, Kurt Rosenwinkel či Terence Blanchard, jakožto i budovat své vlastní projekty.

³⁰Little Big | Aaron Parks. *Aaron Parks* [online]. [cit. 2020-04-13] Dostupné z: <https://aaronparksmusic.bandcamp.com/album/little-big>

1.2.3 Robert Glasper

Pomyslný trojúhelník amerických klavíristů uzavře Robert Glasper, a to dokonce i geograficky. Pochází totiž z Houstonu ve státě Texas na jihu USA, a tak každý ze tří doposud uvedených osobností reprezentuje jiný kout Spojených států. Narodil se roku 1978 a k hudbě ho od útlého dětství vedla jeho matka, Kim Yvette Glasper, která byla uznávanou gospelovou zpěvačkou. Zpívala v houstonském baptistickém kostele, kam Roberta často raději brávala s sebou, než aby platila za jeho hlídání. Právě zde malý Robert nasával atmosféru, gospelové cítění a harmonie. Kostel byl také jeho prvním místem veřejného vystoupení. Později zde začal pravidelně hrát na varhany při mších a jeho okruh se poté dokonce rozšířil ještě o katolický kostel a kostel Adventistů sedmého dne. Později se nechal slyšet, že právě v kostele si vytvořil unikátní způsob vnímání harmonie, což ho později inspirovalo k prolnutí gospelových harmonií s jazzovými.³¹

Byl tedy spíše praktikem, vlastní hraní na nástroj u něj rozhodně předcházelo teoretickým znalostem. Jeho prvním mentorem byl pianista Alan Mosely, matčin dvorní korepetitor. Ten ho také naučil jeho první celistvou skladbu, a sice úvodní téma ze seriálu Spider-Man z roku 1967, a ukazoval mu, jak ji má zahrát stylově, užívaje „walking bassu“ v levé ruce. Do jisté míry tak zapříčinil Robertovo zdárné přijetí na školu High School for the Performing and Visual Arts v Houstonu, neboť právě tuhle skladbu spolu s gospolem z baptistického kostela zahrál na přijímacích zkouškách a byl následně přijat.³² Už zde poznal muzikanty, se kterými se později setkával a setkává v rozličných formacích. V posledním ročníku totiž jeho předmět „Jazzové kombo“ sestávalo z bubeníka Kendricka Scotta, basisty Marka Kellyho, kytaristy Mikea Morena a saxofonisty Waltera Smithe. Mezi jejich spolužáky tehdy patřila i dnes slavná popová zpěvačka Beyoncé.³³

³¹Robert Glasper - Wikipedia. [online]. [cit. 2020-04-13] Dostupné

z: https://en.wikipedia.org/wiki/Robert_Glasper

³²Meet Robert Glasper - JazzTimes. *Home - JazzTimes* [online]. Copyright © 2020 Madavor Media, LLC. All rights reserved. [cit. 2020-04-13]. Dostupné z: <https://jazztimes.com/features/profiles/meet-robert-glasper/>

³³tamtéž

V roce 1997 se zúčastnil druhého ročníku prestižního „Vail Jazz“ workshopu v Coloradu, který pod vedením renomovaných lektorů shromažďoval tucet nejnadanějších hudebníků z USA, pracoval s nimi a otevíral jim dveře dál do profesionálního hudebního světa.³⁴ Když po něm Glasper dostal stipendium v plné výši na školy Berklee College of Music v Bostonu a na New School of Jazz and Contemporary Music v New Yorku, rozhodl se pro druhou jmenovanou.³⁵ Zde se setkal se soulovým zpěvákem Bilalem Oliverem, který zásadní měrou ovlivnil jeho další směřování. Začali spolu tvořit, nahrávat a právě díky asociaci s Bilalem Oliverem Glasper poznal významné osobnosti hip hopu Q-Tipa a Mose Defa a pronikl tak do hiphopového pole působnosti.³⁶

Přesto však dále prohluboval své dovednosti i v ryze jazzovém odvětví. Večery a noci většinou trávil v proslulém Smalls Jazz Clubu v New Yorku, kde v době před teroristickými útoky z 11. září 2001 vystoupení a jam sessiony trvaly až do šesté hodiny ranní. Mezi klubové stálice tehdy patřily hvězdy jako Frank Hewitt, Jimmy Cobb, Guillermo Klein, Avishai Cohen, Peter Bernstein, Kurt Rosenwinkel a mnoho dalších. V současné době se zde každý večer odehrají tři až čtyři koncerty a každý z nich je nově možné zhlédnout zdarma prostřednictvím live streamu.³⁷

Jeden z prvních zásadnějších „gigů“ mu dohodil kytarista Mark Whitfield, se kterým se znal z Houstonu. Spolupracoval s ním i na albu *Raw* z roku 2000, což je jeho první oficiálně zaznamenaná nahrávka.³⁸ Častá hraní i návštěvy Smalls Clubu se promítly do školní docházky, která začala být nevyhovující. V těchto chvílích mu pomáhal pianista Jason Moran, rovněž původem z Houstonu.³⁹

³⁴About vail jazz – Vail Jazz. *Vail Jazz – Perpetuating jazz with a focus on young musicians and young audiences*. [online]. [cit. 2020-04-13] Dostupné z: <https://www.vailjazz.org/contact-2/about/>

³⁵Meet Robert Glasper - JazzTimes. *Home - JazzTimes* [online]. Copyright © 2020 Madavor Media, LLC. All rights reserved. [cit. 2020-04-13]. Dostupné z: <https://jazztimes.com/features/profiles/meet-robert-glasper/>

³⁶tamtéž

³⁷Contact and info - SmallsLIVE. *Smalls Jazz Club - SmallsLIVE* [online]. [cit. 2020-04-14] Dostupné z: <https://www.smallslive.com/contact-and-info/#>

³⁸Meet Robert Glasper - JazzTimes. *Home - JazzTimes* [online]. Copyright © 2020 Madavor Media, LLC. All rights reserved. [cit. 2020-04-14]. Dostupné z: <https://jazztimes.com/features/profiles/meet-robert-glasper/>

³⁹tamtéž

Své debutové album vydal v roce 2004, a sice u španělské společnosti Fresh Sound New Talent. Progresivně znějící jazzové trio s bubeníkem Damionem Reidem a basistou Bobem Hurstem v několika skladbách doplňují kytarista Mike Moreno, saxofonisté John Ellis a Marcus Strickland a již zmiňovaný zpěvák Bilal Oliver.⁴⁰

Robert se ve své další tvorbě soustředí především na aktivity formátu sólového hraní a dvou různých kapel, které však podle potřeby dokáže žánrově brilantně odlišit, nebo naopak oba světy nenásilnou formou propojit. Je schopen se na vrcholné úrovni pohybovat jak ve světě jazzu, tak ve světě R&B a hip hopu, třebaže každý styl vyžaduje jiný přístup a jiný feeling. Právě to ho činí výjimečným. Sám říká, že to rozhodně není tak, že by jeden žánr upřednostňoval nad druhým. Vkládá do obou stejné množství energie a snaží se ke každému přistupovat zvlášť, osobitě a cílevědomě. Liší se tak například od spousty jiných muzikantů, kteří procházejíce různými etapami hudebního vývoje nejprve tvoří například v triu a teprve poté svá uskupení i stylová zaměření změní.⁴¹

V roce 2005 se upsal vydavatelství Blue Note, kterému zůstal věrný po celých jedenáct let a natočil u něj sedm úspěšných alb. Ta rozlišoval formátem i názvem kapely. Pro triové obsazení jazzovějšího charakteru, kam však mnohdy nenásilně vměstnal prvky R&B, používal název jednoduše Robert Glasper Trio. To byla alba *Canvas* z roku 2005, *In My Element* z roku 2007 a *Covered* z roku 2015. Obstarávala je rytmika ve složení Damion Reid na bicí a Vicente Archer na kontrabas, často obohacená o významné hudební hosty. Na druhé straně to byl Robert Glasper Experiment, který, jak už název napovídá, není příliš svázán žánrovými otěžemi, využívá naopak prvky hip hopu, R&B, soulu a jazzu podpořené moderními groovy. V tomto případě za bicí usedal Chris Dave, na basovou kytaru hrál Derrick Hodge a v neposlední řadě to byl saxofonista Casey

⁴⁰Mood - Robert Glasper, Robert Glasper Trio | Songs, Reviews, Credits | AllMusic. *AllMusic* | *Record Reviews*, *Streaming Songs*, *Genres & Bands* [online]. Copyright ©2020 AllMusic, Netaktion LLC [cit. 2020-04-14].

Dostupné z: <https://www.allmusic.com/album/mood-mw0000036530>

⁴¹ROBERT GLASPER Experiment @ SONO Centrum, Brno | Groove-On. *Groove-On* | *Funk*, *Soul*, *Groove*, *Jazz*, *Grundfunk Radioshow* [online]. Copyright © 2012 [cit. 2020-04-14]. Dostupné z: <https://www.groove-on.cz/akce/robert-glasper-experiment-sono-centrum-brno/>

Benjamin, obsluhující rovněž flétny a vokodér. Sestavu taktéž obohacoval o významné hosty, jedním z nejčastějších byl jeho přítel z newyorské New School of Jazz, zpěvák Bilal Oliver. V tomto případě se jednalo o desky Black Radio, Black Radio 2 z let 2012, resp. 2013, a ArtScience z roku 2016. Výjimku pak tvoří album Double-Booked z roku 2009, kde první polovina, čili tracky jeden až šest patří Robert Glasper Triu a druhá polovina, čili tracky sedm až dvanáct zase Robert Glasper Experimentu. Symbolicky tak ona různá řemesla, která obě dokázal ve své kariéře provozovat na vrcholné úrovni, de facto spojil v jednom jediném albu.⁴²

Při otázce výběru svých spoluhráčů z tria poukazuje především na jejich absolutní otevřenost. Bubeník Vicente Archer prý poslouchá doslova cokoli, basistu Damiena jednou „přistihl“ při poslechu Stravinského. Jsou prý naprosto otevření všem žánrům a groove je jejich životní filozofií. Nikdy společně nemusí cvičit groove, mají ho zkrátka v sobě.⁴³ Rovněž o spoluhráčích z Experimentu říká, že za klíčové považoval najít muzikanty naprosto přesvědčivě znějící v jazzu i hip hopu.⁴⁴ Za nesmírně důležité také považuje navodit atmosféru živého vystoupení i ve studiu. Do nahrávací místnosti tak například při natáčení desky Covered přizval publikum a rozdal jim sluchátka, aby nasimuloval element živého hraní. Po svých spoluhráčích také vyžaduje, aby se zbytečně nesvazovali a nebáli se experimentovat.⁴⁵

V roce 2016 vydal u společností Columbia Records a Legacy Recordings tématické album Everything's Beautiful, které vzdává hold Milesi Davisovi. Ten byl jeho celoživotním vzorem a výraznou měrou ovlivnil jeho hudební dráhu.

⁴²Robert Glasper | Album Discography | AllMusic. *AllMusic | Record Reviews, Streaming Songs, Genres & Bands* [online]. Copyright ©2020 AllMusic, Netaktion LLC [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <https://www.allmusic.com/artist/robert-glasper-mn0000288985/discography>

⁴³Meet Robert Glasper - JazzTimes. *Home - JazzTimes* [online]. Copyright © 2020 Madavor Media, LLC. All rights reserved. [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <https://jazztimes.com/features/profiles/meet-robert-glasper/>

⁴⁴ROBERT GLASPER Experiment @ SONO Centrum, Brno | Groove-On. *Groove-On | Funk, Soul, Groove, Jazz, Grundfunk Radioshow* [online]. Copyright © 2012 [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <https://www.groove-on.cz/akce/robert-glasper-experiment-sono-centrum-brno/>

⁴⁵Meet Robert Glasper - JazzTimes. *Home - JazzTimes* [online]. Copyright © 2020 Madavor Media, LLC. All rights reserved. [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <https://jazztimes.com/features/profiles/meet-robert-glasper/>

Album obsahuje i ukázky z Milesových živých vystoupení.⁴⁶ S Robert Glasper Experimentem vydal v roce 2019 ještě jedno album, a sice *Fuck Yo Feelings* u společnosti Loma Vista Recordings, které zvukově i co do počtu hudebních hostů pojal poněkud velkolepěji. Je plné ill-beatů, voiceoverových sdělení týkajících se rozličných problémů i závažných životních otázek a zahrály si na něm i legendy světového formátu, jako například Herbie Hancock.⁴⁷

Ze sedmera nominací na cenu Grammy byl hned třikrát úspěšný, a to nejprve v případě jeho alba *Black Radio* za nejlepší R&B album, potom v případě jeho verze písně Stevieho Wondera *Jesus Children of America* z alba *Black Radio 2* za nejlepší tradiční R&B performanci, a naposledy v případě soundtracku k filmu *Miles Ahead* z roku 2015, na kterém se podílel.⁴⁸

Jeho dosavadním nejaktuálnějším počinem je soundtrack k romantickému filmu *Stella Meghie* nazvaném *The Photograph* z února 2020.⁴⁹

Zcela výstižně jeho filozofii charakterizuje jeho vlastní voice-overový recitativ v písni s příznačným názvem *This Is Not Fear*: „Realita je taková, že mí lidé dali světu tolik různých žánrů, tak proč se mám omezovat jen na jeden. My je chceme prozkoumat všechny.“⁵⁰ Robert Glasper z otázky kladného přijetí jeho tvorby uměleckou veřejností či obecně společenského renomé rozhodně strach nemá a to je v hudební branži také zapotřebí.

⁴⁶Everything's Beautiful - Robert Glasper | Songs, Reviews, Credits | AllMusic. *AllMusic | Record Reviews, Streaming Songs, Genres & Bands* [online]. Copyright ©2020 AllMusic, Netaktion LLC [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <https://www.allmusic.com/album/everythings-beautiful-mw0002928886>

⁴⁷Robert Glasper and YEBBA Say "Fuck Yo Feelings". *Interview Magazine: The Crystal Ball of Pop* [online]. Copyright © 2020 Interview Magazine. All Rights Reserved. [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <https://www.interviewmagazine.com/music/robert-glasper-yebba-fuck-yo-feelings-blue-note-residency>

⁴⁸Robert Glasper | Artist | www.grammy.com. *The GRAMMYS | GRAMMY.com* [online]. Copyright © 2020 [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <https://www.grammy.com/grammys/artists/robert-glasper>

⁴⁹Robert Glasper Scoring Stella Meghie's 'The Photograph' | Film Music Reporter. *Film Music Reporter* [online]. Copyright © 2020 [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <https://filmmusicreporter.com/2020/01/07/robert-glasper-scoring-stella-meghies-the-photograph/>

⁵⁰Robert Glasper Experiment – This Is Not Fear Lyrics | Genius Lyrics. *Genius | Song Lyrics & Knowledge* [online]. Copyright © 2020 Genius Media Group Inc. [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <https://genius.com/Robert-glasper-experiment-this-is-not-fear-lyrics>

1.2.4 Marcin Wasilewski

Prvním ze dvou evropských zástupců je polský pianista Marcin Wasilewski. Narodil se roku 1975 na severozápadě Polska ve městě Sławno, v západopomořanském vojvodství. Je absolventem školy „Ogólnokształcąca Szkoła Muzyczna II stopnia“ v Koszalině, což je hudební škola typu našeho hudebního gymnázia zakončená maturitou. Již zde došlo k zásadnímu setkání s basistou Sławomirem Kurkiewiczem a bubeníkem Michałem Miśkiewiczem. Miśkiewiczovi rodiče, saxofonista Henryk Miśkiewicz a zpěvačka Dorota Miśkiewicz, mimochodem už tehdy patřili k významným osobnostem polské jazzové scény. Když trojice hudebníků v Koszalině po projammovaných školních dnech zjistila, že jejich hudební filozofie se shoduje a že chemie mezi nimi funguje, rozhodli se založit vlastní trio, které nazvali Simple Acoustic Trio. Jeho historie sahá až do roku 1989, kdy už spolužáci Marcin Wasilewski a Sławomir Kurkiewicz pod tímto názvem vystupovali při různých školních přehrávkách. Za oficiální počátek kapely však sami hudebníci považují až rok 1993, kdy se k nim připojil o dva roky mladší Michał Miśkiewicz.⁵¹ Tahle sestava v neměnném složení funguje a tvoří dodnes a sklízí zasloužené plody svého dlouholetého působení.

Marcin Wasilewski se po maturitě v roce 1994 odebral z Koszalinu na jih Polska do hornoslezských Katowic, aby ve studiích pokračoval na tamější hudební akademii. Následovali ho i jeho spoluhráči ze Simple Acoustic tria. Tehdy došlo k dalšímu zásadnímu setkání, a sice s ikonou polského jazzu, trumpetistou Tomaszem Stańkem. Ten už v té době byl renomovaným hudebníkem respektovaným přinejmenším na evropské jazzové scéně. Měl za sebou několik nahrávacích relací u slovutného mnichovského vydavatelství ECM, hned prvním byla veleúspěšná *Balladyna* z roku 1975, která byla vůbec prvním albem polského umělce nahraným u společnosti ECM. Jeho kvartet tvořily mimo jiné hvězdy jako bubeník Edward Vesala či basista Dave Holland.⁵²

⁵¹*Musica sulle Bocche 2019 Festival Jazz Internazionale | Sardegna* [online]. Copyright © [cit. 2020-04-15].

Dostupné z: <https://www.musicasullebocche.it/wp-content/uploads/2017/04/Marcin-Wasilewski->

TRIO_BIOGRAPHY_Eng_2016-1.pdf

Tomasz Stańko se stal jakýmsi mentorem Simple Acoustic Tria. Ze studijních účelů a takzvaného „working bandu“ se spolupráce převinula až k partnerství profesionálního charakteru. Jeho zrod můžeme hledat už v roce 1994, kdy je Stańko přizval k nahrávání jeho alba pro divadelní hru *Balladyna* z pera Juliusze Słowackého.⁵³ I díky Wasilewského občasným záskokům se Stańkem vzájemná spolupráce tria a Stańka sílila a na konci devadesátých let nakonec vyústila v oficiální partnerství. Stańko totiž hledal náhradu za svůj dosavadní kvartet ve složení Bobo Stenson na piano, Anders Jormin na basu a Tony Oxley na bicí. Když potom oslovil Simple Acoustic Trio, byla to pro něj čest stát se nástupci právě takového uskupení a spolupracovat oficiálně s legendou polského jazzu.⁵⁴ I sám Stańko doposud Simple Acoustic Trio opěvoval, řekl, že polská jazzová scéna takovou kapelu nepamatuje.⁵⁵

S Tomaszem Stańkem hned na úvod natočili v roce 2001 u společnosti ECM přelomové album *Soul Of Things*, které se nasmazatelně vrylo do jazzové historie. Na avantgardně a často melancholicky pojatých skladbách z pera Stańka, jež on sám označoval jako variace, má pochopitelně lví podíl i kapela, která svojí otevřeností dotvořila výsledný zvuk.⁵⁶ V této sestavě nahráli u stejné společnosti ještě dvě alba, a sice *Suspended Night* z roku 2003 a *Lontano* z roku 2005.⁵⁷

Ani jako Simple Acoustic Trio ovšem nezháleli. Ještě před spoluprací se Stańkem vydali alba *Komeda*, jež obsahovalo skladby Krysztofa Komedy, *Habanera*

⁵²*Balladyna* - Tomasz Stańko | Songs, Reviews, Credits | AllMusic. *AllMusic* | *Record Reviews, Streaming Songs, Genres & Bands* [online]. Copyright ©2020 AllMusic, Netaktion LLC [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <https://www.allmusic.com/album/balladyna-mw0000608031>

⁵³*Balladyna – Theatre Play Compositions* – Wikipedia, wolna encyklopedia. [online]. [cit. 2020-04-15] Dostupné z: https://pl.wikipedia.org/wiki/Balladyna_-_Theatre_Play_Compositions

⁵⁴*Marcin Wasilewski Trio* | *Cloudflare* [online]. [cit. 2020-04-15] Dostupné z: <https://culture.pl/en/artist/marcin-wasilewski-trio>

⁵⁵Marcin Wasilewski Trio [online]. [cit. 2020-04-15] Dostupné z: <https://www.marcinwasilewskitrio.com/pl/bio>

⁵⁶ECM Records. *ECM Records* [online]. [cit. 2020-04-15] Dostupné z: <https://www.ecmrecords.com/catalogue/143038751656>

⁵⁷Tomasz Stańko | Album Discography | AllMusic. *AllMusic* | *Record Reviews, Streaming Songs, Genres & Bands* [online]. Copyright ©2020 AllMusic, Netaktion LLC [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <https://www.allmusic.com/artist/tomasz-sta%C5%ko-mn0000932973/discography>

a Lullaby Of Rosemary. Od doby Soul Of Things se však stali dvorními hráči ECM a vydali u nich celkem pět alb: Trio z roku 2005, January z roku 2008, Faithful z roku 2011, Spark Of Life z roku 2014 a Live z roku 2018; v případě posledně jmenovaného se jedná o live vystoupení na jazzovém festivalu v Antverpách v roce 2016. To vše od roku 2008 s malou změnou, a sice, že se na návrh producenta ECM Manfreda Eichera kapela přejmenovala na Marcin Wasilewski Trio. Prý jsou tak snáze dohledatelní a pianista v triu obecně přece jen nese na bedrech tu největší zodpovědnost. Kromě toho Marcin také pro trio nejvíce komponuje. Jejich osobní vztahy v kapele to údajně nijak nepoškodilo.⁵⁸

Jestliže jsem na začátku této kapitoly zmiňoval formální srovnání našeho hudebního gymnázia se školou, kterou až do maturity navštěvoval Marcin Wasilewski, nelze nepojednat o tom, že polské hudební školy mají mnohem delší historii co se jazzového oboru týče. Důraz na rozvoj sluchových dovedností a dokonalá znalost jazzové tradice jsou společnými jmenovateli, základními pilíři tamějšího jazzového vzdělávání. Právě tyto souvislosti dost možná zapřičiňují to, že polští jazzoví muzikanti mají ve světě velmi dobrý zvuk. Nejinak je tomu i v případě Marcina Wasilewského.

⁵⁸Byle nie Chopin | Muzyka | Dwutygodnik | Dwutygodnik. *Numer 279/2020* | *Dwutygodnik* [online]. [cit. 2020-04-15] Dostupné z: <https://www.dwutygodnik.com/artykul/1911-byle-nie-chopin.html>

1.2.5 Jonah Nilsson

Pětici jazzových pianistů uzavře nejmladší z nich, švédská vycházející hvězda Jonah Nilsson. Narodil se roku 1987 ve Stockholmu a zájem o hudbu jevil už od útlého dětství. Jeho rodiče provozovali smíšený sbor při kostele Sv. Kateřiny ve Stockholmu, kam ho často brávali s sebou už jako nemluvně a kde také později začal pravidelně zpívat. K hudebním nástrojům si našel cestu až později: nejprve to byl kontrabas ve věku osmi let, u něj však dlouho nevydržel a přibližně o tři roky později konečně začal hrát na piano, nejprve klasickou hudbu. Zamiloval si totiž Fryderyka Chopina, jeho konkrétně největší inspirací byla údajně *Fantasie Impromptu C# moll*.⁵⁹

Později studoval na několika hudebních školách, jako např. Söder Latin Gymnasium, což je gymnázium s prohloubenou výukou estetických oborů. Žák si tam může zvolit mezi hudbou, divadlem, grafikou, designem apod.⁶⁰ Zde studoval nejprve klasickou hudbu, teprve až v posledním ročníku své zaměření změnil na jazz. Dále vystřídal školy Adolf Fredrik School of Music, což je střední škola se zaměřením na sborový zpěv⁶¹, Betel College a prestižní Royal College of Music ve Stockholmu. Ve školním období už získával i své první produkční zkušenosti. Když mu bylo 17 let, pomáhal švédskému klávesistovi Arvidovi Svenungssonovi produkovat muzikál opředený tématem biblické postavy Jóba. Mezi jeho první větší zkušenosti na hudebním poli pak v roce 2005 patří turné švédské popové hvězdy Dannyho Saucedá, zpěváka vzešlého ze soutěže Swedish Idol, kterého doprovázel na klávesy a kde zpíval backvokály.⁶²

Už za dob studií na Söder Latin Gymnasium došlo ke klíčovému setkání s basistou Henrikem Linderem a bubeníkem Aronem Møllergardhem, s nimiž

⁵⁹Dirty Loops - Wikipedia. [online]. [cit. 2020-04-16] Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Dirty_Loops

⁶⁰Södra Latins gymnasium | Vetenskap Kultur Kreativitet. *Södra Latins gymnasium | Vetenskap Kultur Kreativitet* [online]. [cit. 2020-04-16] Dostupné z: <https://sodralatinsgymnasium.stockholm.se>

⁶¹Adolf Fredriks musikklasser. *Adolf Fredriks musikklasser* [online]. [cit. 2020-04-16] Dostupné z: <https://adolfredriksmusikklasser.stockholm.se>

⁶²Dirty Loops - Wikipedia. [online]. [cit. 2020-04-16] Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Dirty_Loops

začal nejprve tvořit funkové písně stylisticky podobné skupině Toto z 80. let. Později všichni tři navštěvovali i školu Royal College of Music ve Stockholmu. V roce 2008 spolu oficiálně založili kapelu Dirty Loops, se kterou se nejprve zaměřili na neotřelé cover verze známých popových písní. První takový hit vydali v roce 2010, a sice cover písně Just Dance od zpěvačky Lady Gaga. Ostrý šestnáctinový shuffle Arona Mellergardha, slapující baskytara Henrika Lindera, typický zvuk piana s navrstvenou plochou a zkomprimovaný zpěv s bezkonkurenčními falzety a mixed-voice technikou klávesisty a zpěváka Jonaha Nilssona, to tehdy bylo něco, co hudbu znovu posouvalo o krok kupředu.

V roce 2011 kapela podepsala kontrakt s producentem Andreasem Carlssonem, který jí doporučil, aby nejlepším možným způsobem budovala „značku“ Dirty Loops a zároveň si dávala velký pozor na to, co zveřejní na internetu.⁶³ V téže roce pánové na server YouTube umístili cover verzi písně Circus zpěvačky Britney Spears, což jim zajistilo popularitu prakticky ze dne na den. O rok později odjeli do USA, kde podepsali kontrakt s významným producentem Davidem Fosterem a vydavatelskou značkou Verve, u které v roce 2014 vydali své první a zatím poslední album Loopified.⁶⁴ To má dle mého názoru ambice, aby jazz zpřístupnilo širší veřejnosti. Skvěle vyprodukovaná fúze taneční hudby, popu a jazzu k tomu má všechny předpoklady.

Kromě kapely Dirty Loops se Jonah Nilsson v poslední době věnoval vlastním projektům a nahrávkám, které vydával pod svým jménem a sám je produkoval. V roce 2018 tak vydal single Coffee Break, ve kterém uvádí věhlasného basistu Richarda Bonu, a o rok později vydává za účasti slovinské filharmonie single Borrowed Time, který je spíše popovějšího charakteru. Jeho nejaktuálnější hudební aktivitou je vlastní projekt nazvaný Jonah, který spadá pod patronát producentského velikána Quinceyho Jonese a který se sice podobá tvorbě Dirty Loops, ale více přesahuje do popu a R&B. Vlastní kapelu ve složení Jonatan

⁶³tamtéž

⁶⁴Dirty Loops | Biography & History | AllMusic. *AllMusic* | Record Reviews, Streaming Songs, Genres & Bands [online]. Copyright ©2020 AllMusic, Netaktion LLC [cit. 2020-04-16]. Dostupné z: <https://www.allmusic.com/artist/dirty-loops-mn0003112111/biography>

Alfredsson na klávesy, Tobias Grenholm na baskytaru a Kefa Figaro na bicí měl dokonce přivést do České republiky na jarní prolog tradičního Československého jazzového festivalu v Přerově⁶⁵, kvůli pandemii však celá akce musela být zrušena.

Jonah Nilsson je přesně tím typem muzikanta, který demonstruje první kapitolu teoretické části této práce v tom, jak je pojem jazz relativní. Proto jsem ho také pochopitelně zahrnul do tohoto výběru. Ačkoli studoval hru na klavír, na pódiu ho můžeme spatřit výhradně za keyboardem. Stal se firemním hráčem japonské firmy Korg, která mu teprve v poslední době dodala svoji vlajkovou loď Korg Kronos. Do té doby však hrál na nástroj Korg X-50, ze kterého používal pouze tovární zvuky a na jehož chatrnou mechaniku dokázal zahrát a zafrázovat ohromné běhy i sledy akordů.⁶⁶ Je představitelem mladé generace, která sama sebe propaguje většinou na sociálních sítích typu Instagram, Facebook či Twitter. Proto, chceme-li se o něm vůbec dovědět nějaké informace, musíme zapátrat právě na těchto místech. Stal se slavným takřka ze dne na den díky fenoménu youtube.com, přesto se zdá být neuvěřitelně pokorný. Po koncertě Dirty Loops v říjnu loňského roku v pražském klubu Roxy jsem měl tu čest prohodit s ním pár slov v sousedním podniku Lokál. Zaujalo mě právě, jak skromně, a přesto profesionálně působil. Pamatoval si například přesně do noty své sólo z youtubové verze zmiňované písně Circus z roku 2011. Ve své tvorbě, ať už při aranžování známých popových písní nebo v psaní vlastních kousků, balancuje na hranici mezi popem a jazzem. Přesto ho „jazzmani“ pro jeho hru, zpěv a přínos hudbě obdivují.

⁶⁵Jonah Nilsson na prologu ČSJF 2020 - Jazz Port.cz. *JazzPort.cz - jazz, blues a fusion* [online]. Copyright © 2004 [cit. 2020-04-16]. Dostupné z: <https://jazzport.cz/2020/01/30/jonah-nilsson-na-prologu-csjf-2020/>

⁶⁶Jonah Nilsson | KORG (USA). *301 Moved Permanently* [online]. Copyright © [cit. 2020-04-16]. Dostupné z: <https://www.korg.com/us/features/artists/2015/0603/>

2 PRAKTICKÁ ČÁST

Není jednoduchým úkolem vybrat u každého pianisty hlavní rys, jelikož to, co dělá improvizaci vkusnou improvizací, je právě vhodně zvolená variabilita melodických, harmonických, rytmických, výrazových, stylových i jiných prostředků. Všechny bychom mohli souhrnně označit termínem „jazykové prostředky“, neboť jak jsem předestřel již v úvodu na straně sedm, hudba pro mě znamená něco jako jazyk. Vše se děje v reálném čase, navíc současně. Nicméně i tak jsem se snažil u každého z nich vypíchnout signifikantní znaky jejich hry a jimi se více zabírat.

2.1 Preciznost a komplexita Aarona Goldberga

„*A jazz record is literally one moment in time*“⁶⁷, (volně přeloženo jako jazzová nahrávka je doslova jediný moment v čase), to je výrok, který patří právě Aaronu Goldbergovi. Navzdory tomu však jeho hra působí dojmem, jako by ji měl dávno připravenou a promyšlenou. Hraje velmi komplexně, precizně a sofistikovaně. U něj jako u absolventa slavné Harvardské univerzity můžeme pozorovat, že hudbu má zvládnutou nejen po technické, ale i teoretické stránce. Jako demonstrativní příklad komplexního hraní jsem vybral jeho sólo z již zmiňované spolupráce s Joshuou Redmanem na desce *Beyond* z roku 2000. Ta obsahuje skladbu *Balance*, kde Aaron zahraje zhruba dvě minuty trvající sólo. V něm však za tuto dobu stihne užít poměrně velké množství vkusně zvolených prostředků a nadávkuje a zahraje je tak, jako by je předem naprogramoval.

⁶⁷Atlas Presents Jazz: Aaron Goldberg Trio | Atlas Performing Arts Center. *Atlas Performing Arts Center | Historic theater and performance rental venue for special events and concerts* [online]. Copyright © 2020 Atlas Performing Arts Center. [cit. 2020-04-17]. Dostupné z: <https://www.atlasarts.org/events/jazz-goldberg-trio/>

Začne pozvolna prací s rytmickým motivem, jehož část si vypůjčí z posledních tónů saxofonu Joshuy Redmana a plynule tak na něj naváže.

The image shows two systems of musical notation for piano accompaniment in 4/4 time. The first system consists of four measures with the following chords: Bb7(#9), C#13(sus4), F#m9/E, and D#m7(add11). The second system starts at measure 4 and consists of three measures with the following chords: Dmaj9, C#m9, and C9(#11). The melody in the right hand is a rhythmic motif of eighth and sixteenth notes, which is transposed and expanded in the second system.

Ilustrace 1: Balance, začátek chorusu, motivická práce, čas 2:30

Motiv nejprve zopakuje, transponuje ho a rozšiřuje, potom začne stejným způsobem pracovat i s rozšířenou částí motivu.

Jeho racionální přístup také stvrzuje, jak řeší některé nedoškálné harmonické změny. Všimněme si, že v uvedené ukázce harmonický postup začíná dvěma malými terciemi, počítáme-li i předtaktí sóla, a pokračuje čtyřmi sestupnými půltónovými kroky. I přes relativně nepřibuzné harmonie nehraje vertikálně od začátku taktu do konce taktu, ale horizontálně takty propojí tak, že jsou díky melodii soudržné. To jsou právě momenty, které dělají z hráčů velké hráče.

Obdobně postupuje i o několik taktů později, kde rovněž spojuje akordy C#m9 a C9(#11). Progresivně znějící melodickou pasáž sekund c#, d#, c a b, bb nenásilně zasadí do kontextu.

13

C#m⁹ C⁹(#11)

Ilustrace 2: Balance, propojení harmonií, čas 3:02

Single lines občas vkusně nahrazuje dvojhmaty:

11

D#m⁷(add11) Dmaj⁹

Ilustrace 3: Balance, dvojhmaty - ukázka 1, čas 2:56

Tenhle začne nejdříve jednohlasou melodií, poté krátký rytmický motiv obohatí o spodní tercii, která došklálně kopíruje akord Dmaj(#11), čili stupnici D lydickou. Aby tyto dvojhmaty nepůsobily jako vytržené z kontextu, použil je v sóle ještě dvakrát: nejprve na akordu Am⁹, tentokrát ovšem jako decimy a nikoli v sekundových krocích, nýbrž v rámci rozloženého akordu.

26

Am⁹

Ilustrace 4: Balance, dvojhmaty - ukázka 2, čas 3:34

Nakonec je použil v závěru, a to znovu, podobně jako v prvním příkladě, v sekundových krocích v terciích. Tercie tentokrát zazněly hned na začátku motivu.

38

Ilustrace 5: Balance, dvojhmaty - ukázka 3, čas 4:05

První ukázka dvojhmatů na akordu Dmaj(#11) je zároveň skvělou ukázkou motivické práce zvané „rhythmic displacement“, kterého též užívá v hojné míře. Pro lepší představu jsem stejný moment zapsal pouze jinak graficky:

12

Ilustrace 6: Balance, rhythmic displacement, ukázka 1, čas 2:59

Motiv trvá tři osminy a opakuje se. Dobře viditelné je zde tedy i to, že zcela logicky přesahuje taktové čáry, poněvadž jde o motiv trvající lichý počet rytmických hodnot, ale v sudém taktu. Aaron tento běh však na začátku druhého taktu přeruší a pokračuje jinou myšlenkou.

Další příklad rhythmic displacementu najdeme na konci sóla. Ten je složitější do té míry, že si Aaron vybral rytmický pattern, u kterého je velmi obtížné ho

rytmicky vztahovat k danému metru. V podstatě zní jako dvě šestnáctinové noty a osminka, něco jako krátká-krátká-dlouhá, ale prokázat absolutní rytmické hodnoty je téměř nemožné. Rozhodně to však neznamena chybu. Naopak, v kontrastu k doposud zřetelnému a vysvětlitelnému frázování takový moment působí vzdušně a líbivě. Nejzásadnější při hraní podobných rytmických modelů je jasný začátek a správná návaznost na konci. Uvnitř potom vzniká něco, co bychom mohli označit již skoro zdomácněným anglickým slůvkem „flow“. Goldberg ho hraje pregnantně, přesvědčivě, stojí si za ním, nedává posluchači sebemenší šanci, aby zapochyboval. Všimněme si, že se jedná znovu o výše popsaný harmonický postup půltónovými kroky dolů. Aaron v něm tentokrát použil rozložené akordy. Nejpravděpodobnější notový zápis by vypadal zřejmě takto, neboť zaposloucháme-li se pozorně, uslyšíme v akcentech něco jako malou triolu – odtud sextoly:

Ilustrace 7: Balance, rhythmic displacement, ukázka 2, čas 3:52

Nelze si nepovšimnout, že s harmonií z následujícího taktu přichází vždy o něco dříve, čímž dodává tomuto hudebnímu okamžiku ještě větší půvab. V takovémto grafickém znázornění sice přibližně vidíme průběh čtvrtvých not, ovšem vlastní

čitelnost pokulhává. Následující zápis je dle mého názoru mnohem praktičtější, neboť lépe vystihuje rytmickou strukturu patternu:

Ilustrace 8: Balance, rhythmic displacement, ukázka 2 - 2. varianta, čas 3:52

Když už se po gradaci sóla může zdát, že Aaron posluchače nezaskočí žádným zásadním novým materiálem, zahraje typicky bluesovou frází. To je pro mě okamžik, který celému sólu v pozitivním slova smyslu nasazuje korunu, neboť zazní v pravou chvíli na pravém místě.

Ilustrace 9: Balance - závěr chorusu, blues, čas 4:23

Rovněž i frázování posledních tří not d, c# a b je zajímavé. Nejedná se ani o triolu, ani o osminu se dvěma šestnáctinami, ale o „něco mezi“. Je to kouzlo

okamžiku, kde si Aaron zejména na první notu z těchto tří stylově počkal. Více se však blíží druhé variantě, proto tento zápis.

Jak vidíme, způsob hry Aarona Goldberga je velmi komplexní, posluchače svoji propracovaností a použitým materiálem rozhodně nenudí. Na poměrně krátké ploše stihne vystřídat několik výrazových prvků, a přece je nenásilně vkomponuje a navazuje jedny na druhé. Jeho hra působí, jako by byla předem vymyšlená. Je racionální, sofistikovaná, stejně jako jeho osobnost.

2.2 Rytmický jazyk Aarona Parkse

Aaron Parks je osobnost, která je hudební veřejností uznávána jak pro své hráčské, tak pro své skladatelské dovednosti. Nebývale svěží melodie, které vtiskává svým skladbám, podtrhává promyšlenými groovy a zajímavou instrumentací, kde kytara často dubluje melodie klavíru. Svému neotřelému melodickému jazyku, kromě faktu, že se učil hře na jednohlasý dechový nástroj, dle mého názoru jde naproti tím, že se zaobírá i rytmicí stránkou melodie. Nebývale se totiž orientuje v rytmicím průběhu skladby. Právě jeho rytmicí dospělost chci podtrhnout a zaobírat se jí v této kapitole.

Pro tento účel jsem vybral zřejmě jeho prozatím nejmarkantnější zápis do hudební historie, a sice album Invisible Cinema z roku 2008, konkrétně pak jeho sólo v písni Karma. Ta je zapsaná ve tříčtvrtovém taktu a tempu 240 BPM – alespoň tak ji on sám označil v notovém zápise. Leadsheety všech skladeb této

desky totiž zveřejnil na webu nextbop.com ve formátu pdf. Po bezplatné subskripci je možné skrze mailovou adresu následně obdržet všechny skladby.⁶⁸ Nerovnoměrné podhoubí lichého taktu obecně vybízí k méně typickým rytmickým dělením. Tříčtvrtvový takt sice není až tak neobvyklý, nicméně v tempu 240 BPM a při doprovodu basisty Matta Penmana a bubeníka Erica Harlanda, jejichž rytmická zdatnost je pochopitelně rovněž na velmi vysoké úrovni, se jedná o ohromující rytmický zážitek.

Vezmeme-li si například samotnou úvodní frázi Aaronova sóla, odkryjeme její „zákeřnost“ i genialitu.

Ilustrace 10: Karma, úvodní fráze sóla piana, čas 3:12

Rytmicky totiž v prvním taktu (nepočítám-li v podstatě dva takty trvajících předtaktů) použije čtyři stejně vysoké po sobě jdoucí čtvrtkové noty na dobách (nota cb3). Stejně dlouhé noty o stejné výšce použije znovu o dva takty později, tentokrát však na offbeatech (nota eb1). Zde se v podstatě jedná také o čtvrtkové noty zahrané jako staccato, takový zápis přes taktovou čáru by však v praxi nenalezl uplatnění. Celá fráze ve vysokém tempu může působit matoucím

⁶⁸Aaron Parks' 'Invisible Cinema' Lead Sheets PDF Download | Nextbop. Nextbop | The Next Generation of Jazz | [online]. Copyright © 2020 Nextbop. All rights reserved. [cit. 2020-04-20]. Dostupné z: <https://nextbop.com/blog/aaron-parks-invisible-cinema-lead-sheets>

dojmem. Aaron ji však brzy vysvětlí notami e1b, d1 a c#1 v šestém taktu a posluchače tak po krátké chvíli nejistoty znovu ubezpečí o pořádku.

Hlavní vtíp je však dle mého názoru v chytrém rozložení not. První čtyři takty totiž fungují jakoby na čtyři doby. Ze stávající pětiktové fráze (nepočítám-li předtaktí) by se tak stala čtyřtaktová a teoreticky by vypadala takto:

Ilustrace 11: Karma, úvodní fráze sóla piana, ukázka eventuálního 4/4 taktu, čas 3:13

Kromě toho v běhu, který zahraje Aaron v předtaktí, basa zahraje čtvrté noty s tečkou. Jelikož jsem zvolil formu zápisu dlouhého předtaktí, jež trvá v podstatě šest čtvrtin, zapsal jsem tyto čtvrté noty s tečkou jako čtvrtovou kvartolu v šestičtvrtém taktu:

Ilustrace 12: Karma, úvodní fráze sóla piana, kvartola na kontrabas, čas 3:12

Vidíme každopádně i graficky, že se noty v úvodním běhu dají rozdělit i po třech osminách. Myslím však, že Aaron je v tomto případě zamýšlel dělit po dvou, třebaže Eric Harland v předešlém taktu zahraje na malý buben něco podobného jako Matt Penman, jen se začátkem od lehké doby.

Ještě bych si dovilil poukázat na tónový materiál úvodního běhu předtaktí. Ten sice reflektuje akord Dbmaj7, ale zároveň si můžeme povšimnout, že je to vlastně stupnice Ab moll melodická s notou c (čili Ab dur), která potom působí s nastupujícím akordem Ab moll kontrastně. Myslím, že je to záměr, neboť v nejnižších notách melodicky „obalí“ klíčovou notu ab1 a v závěru vyústí na notě cb, která už jednoznačně vyjadřuje mollový tónorod. Ona nota c2 tak ve spojení s notou cb3 dodává celé frázi elán.

Velmi často také užívá rhythmic displacementu, který v rychlém tempu tříčtvrtečního taktu zní poněkud progresivněji než v případě skladby Balance v podání Aarona Goldberga.

Ilustrace 13: Karma, rhythmic displacement – ukázka 1, čas 3:20

Aby předešel fádnosti, v průběhu jej krátce obměnil. Čtyři osminy trvající frázi ve složení čtvrtová nota a dvě osminy započne na první době taktu. Poté však ve dvou opakováních první osminku zcela vypustí, aby se posléze znovu vrátil k původnímu modelu. Celá fráze je tak pestřejší, než kdyby pouze opakoval tentýž rytmický model. V momentě, kdy se motiv podruhé v pořadí sejde na první době taktu, jej zakončí jiným a vytvoří tak smysluplnou frázi.

O několik taktů později použije rhythmic displacement znovu:

The image contains two systems of musical notation. The first system, labeled '21 Cm(maj7)', shows a melodic line in the right hand and a bass line in the left hand. The second system, labeled '25 A(add2)/C#', shows a similar melodic and bass line structure. The notation includes notes, rests, and accidentals, illustrating rhythmic displacement.

Ilustrace 14: Karma, rhythmic displacement - ukázka 2, čas 3:28

Vidíme, že si nevystačil s pouhým rytmickým posouváním jednoho motivu. V prvních dvou taktech této fráze představí svůj záměr, zahraje motiv, který posouvá rytmicky a zároveň melodicky po stupnici C moll melodické. Ze čtvrtových hodnot zároveň vznikne melodie c, d, eb. Na závěr fráze v jejím pátém a šestém taktu (27. a 28. taktu sóla) ji zahraje v inverzi. Kopíruje přitom harmonický průběh a znovu vznikne melodie ze čtvrtových hodnot – g#, f#, e. Této inverzi ještě předchází krátká vsuvka račí inverze ve čtvrtém taktu fráze (noty g#1, e1 a malé b) a melodicky obalená nota a1 v taktu třetím, jež vybočuje z modelu „posouvání“. Celkový efekt výše zmíněného je ten, že fráze dohromady obsahuje něco jako předvěti a závěti a dává tak hudební smysl. O Aaronově skvělé orientaci ve formě svědčí i fakt, že tuto rytmickou rotaci začne nikoli na prvním akordu harmonické změny, ale až na třetím. Jde tedy přes taktové čáry i ve smyslu harmonických změn.

Ve všech třech uvedených ukázkách můžeme zaregistrovat pomocné notičky v levé ruce. Nezazní zcela naplno, pro přehlednost jsem je tedy opatřil závorkami. Dle toho, že je nikdy nezahraje současně s pravou rukou a hraje je do pauz, soudím, že slouží jako rytmická výplň a pomáhají jeho vlastní rytmické

přehlednosti. Vždy bývá relativně snazší se zorientovat v pasážích, které nejsou prosety pomlkami.

Parks také umí obratně změnit charakter rytmického dělení ze skupinek po dvou osminách na dělení po třech a potom se hbitě vrátit zpět:

57 A(add2)/C#

61 Eb⁷alt.

Ilustrace 15: Karma, změna rytmického dělení, čas 3:51

Díky uvedenému rozboru jsme mohli vysledovat, jak je rytmický aspekt při tvorbě melodií nesmírně důležitý a obohacující. Dospíváme tak k závěru, že Aaron Parks není jen předčasně vyspělé, zázračné dítě, ale jeho hudební vzdělání stojí na pevných základech. Ty zcela jistě nepostrádají bohaté rytmické vybavení, hudební inteligenci a vkus. Připočteme-li k tomu nebývalou interakci se spoluhráči, nebál bych se produkty z jeho dílny označit za až nadčasové a současnou scénu obrovskou měrou obohacující.

2.3 Harmonie a „feel“ Roberta Glaspera

Jedním z hlavních znaků tvorby Roberta Glaspera je jeho dovednost propojovat světy hip hopu a jazzu. Za tento počin mu ostatně Akademie národního umění a věd udělila cenu Grammy. V čem je tedy Robert tak jedinečný? Lví podíl na úspěchu tohoto přelomového spojení zcela nepochybně mají „groovy“ rytmy kapely Robert Glasper Experiment, jež se vyznačují svoji propracovaností a vyspělostí. Většinou se jedná o šestnáctinové „shuffle“ rytmy, v porovnání na příklad s kapelou Dirty Loops je však užívají v mnohem pomalejších tempech. V nich potom mají prostor k experimentování, jelikož mají de facto více možností, kam na pomyslné časové mřížce noty umístit. Celkově se snaží tolik neobjasňovat svoje beaty a pojetí rytmu. Pokud bychom pokračovali ve srovnání s kapelou Dirty Loops, ti svůj šestnáctinový shuffle posluchači servírují takřka na stříbrném podnose, neboť poměrně často vyplňují celé spektrum šestnáctinových rytmických hodnot a rytmickou složku tím zpřehledňují. Naproti tomu kapela Roberta Glaspera se v projektu Experiment snaží v tomto ohledu vznést otazník či rytmus pozastavit, aby se mohl „nadechnout“, nebo jednoduše více experimentovat, o čemž ostatně vypovídá i název jejich hudebního tělesa.

Za naprosto specifické však považuji jeho vnímání harmonie a zacházení s ní. To si podle svých slov vybudoval již v období dospívání při hře v kostelech, jak už jsem zmiňoval v teoretické části. Unikátním způsobem používá akordy sus, půltónové postupy, vztah durových a mollových akordů, nápaditě pracuje s tenzemi. Častým jevem je také neobjasněná tonalita, sekvence nebo modulace, jako je tomu v ukázce ze skladby Yes, I'm Country (And That's OK) na albu Double Booked z roku 2009:

Em¹¹ D(add9)/F# Gm⁷ F(add9)/A C/Bb

Ilustrace 16: Yes, I'm Country (And That's OK), nejasná tonalita, čas 0:39

Vidíme, že úryvek po jednom taktu zmoduluje z E moll do D moll (potažmo F dur). Akord D(add9)/F# v tomto případě plní funkci dominanty do akordu G moll, který už je dle mého názoru čtvrtým stupněm tóniny D moll (popřípadě druhým stupněm tóniny F dur). V podstatě místo očekávaného akordu G dur na první době druhého taktu zazní akord G moll. Stejně tak po zkráceném třetím taktu by posluchač zřejmě očekával akord D moll, zazní však E moll. Proto tenhle sled akordů působí neotřele. Aby při opakující se repetici částečně pomohl vztahu nezpěvného intervalu zvětšené kvarty (Bb - E), akord Bb dur pozměnil na akord C/Bb a do melodie umístil notu e1. Díky tomu zní návrat na začátek sekvence zcela přirozeně. Série akordů zároveň slouží jako harmonický podklad pro klavírní improvizaci či jako „vamp“ pro sólo bicích. Nutno však dodat, že bicí doprovod v průběhu změnil pojetí metrického cítění, pravděpodobnější zápis by tedy po několika opakováních vypadal spíše takto:

Em¹¹ D(add9)/F# Gm⁷ F(add9)/A C/Bb

Ilustrace 17: Yes, I'm Country (And That's OK), nejasná tonalita, čas 1:01

Z kompozičního hlediska se jeho tvorba neopírá o příliš silné melodie. Často se jedná spíše o zajímavá akordická spojení, do kterých tvoří rytmicky a harmonicky neobvyklé motivy a v jejichž rámci potom uplatňuje své rozmanité improvizální

schopnosti. Zároveň ho však zdobí fenomén, kterému se nelze naučit na žádné z hudebních škol, který je těžké akurátně převést do notové osnovy a rovněž je nemožné ho docílit postprodukčním zásahem v nahrávacích programech. Je jím v současnosti nejednou skloňované anglické slůvko „feel“. Z mého pohledu se jedná o jakousi přidanou hodnotu rytmické složky, groove. Z pohledu dílčího frázování se může jednat například o záměrné (i nezáměrné) posunutí not z pomyslné mřížky, na které by jinak vše plynulo pravidelně. V dnešní době snadné dostupnosti profesionálních softwarů převládá tendence muziku přeprodukovat a dovést k dokonalosti, někdy až zbytečně vyumělkovat. Typické je v pohodlí domova vyprodukovat hudbu a následně natočit klip. Robert Glasper se však snaží vytěžit maximum z kouzla okamžiku. Například při účasti v jednom z dílů koncertního seriálu NPR Music - Tiny Desk Concert si dovolil s kapelou Experiment dokonce zahrát čistou improvizaci.⁶⁹ Na jam sessionech je to záležitost pochopitelně zcela běžná, ale při online vystoupení tohoto typu to vyžaduje jistou odvalu. Stejně tak se rozhodl pro účast publika při natáčení studiové desky Covered v Los Angeles. Toto album mimo jiné obsahuje cover verzi skladby SoBeautiful, kterou zkomponovali společně zpěvák Musiq Soulchild a producent JR Hutson.⁷⁰ Ti ve své skladbě v úvodu použili následující postup:

Ilustrace 18: So Beautiful, Musiq Soulchild & JR Hutson, úvod skladby, čas 0:07

⁶⁹Robert Glasper Experiment: NPR Music Tiny Desk Concert - YouTube. *YouTube* [online]. [cit. 2020-04-28]

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=oGTVoX7AaRc>

⁷⁰SoBeautiful (song) - Wikipedia. [online]. [cit. 2020-04-28] Dostupné

z: [https://en.wikipedia.org/wiki/SoBeautiful_\(song\)](https://en.wikipedia.org/wiki/SoBeautiful_(song))

Robertova verze se od původní liší jen velmi málo, přesto je to však z hlediska „feelu“ zásah poměrně značný a ukazuje jeho přístup k hraní akordických sazeb:

Chords: Gm¹¹ Dm¹¹ Am¹¹ B^bmaj⁷ F(add⁹)/A

Ilustrace 19: So Beautiful, Glasperova verze, úvod skladby, čas 0:04

První tři akordy obohatil o tenzi či akordický tón tak, aby vznikly zahuštěnější sazby. Pro temnější zvuk užívá i dvě znějící sekundy nad sebou. Nejdůležitější změna z hlediska feelu se odehrává na třetí době prvního taktu, kdy před akord předsadí notu d1 a vlastní akord zahraje až po ní. Tento jev, který užívá poměrně často, lze do not zapsat jen stěží. Teoreticky by byla možná i tato varianta zápisu, opět však pouze přibližná:

Chords: Gm¹¹ Dm¹¹ Am¹¹ B^bmaj⁷ F(add⁹)/A

Ilustrace 20: So Beautiful, Glasperova verze, úvod skladby, jiný zápis, čas 0:04

Byť se jedná o drobné zásahy, z pohledu frázování a rytmu jsou naprosto zásadní. Skladba také balancuje na pomezí „double-time feelu“ a jako v případě skladby Yes, I'm Country (And That's OK) by bylo možné v určitých pasážích zaměnit rytmické hodnoty za dvakrát delší, zdvojnásobit tempo a zároveň tak změnit i puls skladby. Ono cítění však kapela hbitě a plynule mění, provádět tedy neustále změny v pulsu skladby je utopické.

Podobně nemožné je zapsat do not následující úryvek ze skladby Festival z alba Double Booked:

Chord progression for 'Festival':
 Gm^{7(add13)} Dm⁹ Am⁹ Em⁹ Bm⁹ F#m⁹ Bbm/Ab Gm¹¹
 Dm⁹ Am⁹ Em⁹ Bm¹¹ F#m⁹ Bbm/Ab C^{7(#9)}

Ilustrace 21: Festival, sekvence mollových akordů, čas 1:49

Zejména melodii v pátém a šestém taktu vědomě zpožďuje tak, že rytmický zápis je pouze orientační. Jako celek s rytmikou, která pod touto linkou puls drží pevně, to působí efektně. Zároveň zde použil sekvenci mollových akordů stoupající po kvintách, kterou zakončí akordem Bbm/Ab. Ten by bylo možné vysvětlit i jako akord Ab sus bez malé septimy.

Glasper obecně užívá typických dominantních septakordů a vztahů 2-5-1 jen zřídka. Ani jeho hojně se vyskytující akordy sus často neplní funkci klasických dominant. Svérázné a pro něj charakteristické akordické spojení přináší i ukázka ze skladby Of Dreams To Come z alba In My Element:

Chord progression for 'Of Dreams To Come':
 Bbm⁷ Gbmaj^{7(#11)} G^{7(sus4)} Ebm¹¹

Ilustrace 22: Of Dreams To Come, charakteristická harmonie, úvod skladby

Správné vyznění harmonie však podpoří až melodická linka, která se v ní začne pozvolna objevovat. Harmonii tak překlene a dá jí souvislost:

Ilustrace 23: Of Dreams To Come, melodická linka, úvod skladby

Robert Glasper je hudebním obojživelníkem, který perfektně ovládá jazz i hip hop. K oběma žánrům se snaží přistupovat nezávisle a usiluje o jejich perfektní osvojení. Tímto názorem se několikrát prezentoval i při konfrontaci s médií. Dalším významným faktorem je spolupráce s hudebníky, kteří se rovněž dokáží pohybovat v obou sférách na vysoké úrovni. Díky žánrové symbióze, jeho netradičnímu způsobu zacházení s harmonií a neopakovatelným feel'em stvořil zcela unikátní styl, jaký na hudebním poli nemá obdoby.

2.4 Melodie a cit Marcina Wasilewského

Můžeme donekonečna o hudbě mluvit teoreticky a rozebírat práci s motivem, frázování a harmonie, ale ze všeho nejdůležitější je uplatnit tyto postupy v praxi a uložit je v líbivé melodii. To zvládá Marcin Wasilewski perfektně. Svě melodii hraje s takovou noblesou, hloubkou i citem, že jeho hra působí tak, že zcela zapomněl na teorii, řídí se výhradně sluchem a tvoří. Klavír ovládá skvěle také po zvukové stránce. Ne nadarmo se stal dvorním hráčem vydavatelství ECM, které mimo jiné prahne právě po dokonalém zvuku.

Za účelem analýzy jeho hry jsem vybral skladbu původně z alba *Spark of Life* z roku 2014, ovšem ve verzi z nejnovějšího alba *Live* z roku 2018. To je, jak již název napovídá, záznam z živého koncertu z jazzového festivalu Middelheim v Antverpách⁷¹, kde má dle mého názoru skladba povedenější vyznění než na studiové desce. Jedná se o pátou skladbu pojmenovanou *Austin*, jež vzdává hold nadanému americkému pianistovi Austinu Peraltovi, který zemřel velmi mladý – již ve věku 22 let.⁷² V podání Wasilewského se jedná o seriózní, uznáníhodnou poctu. Hraje ji přesvědčivě a zároveň vyspěle, jako posluchač nemám sebemenší důvod mu cokoliv z jeho hry neuvěřit. Jako by zároveň převedl do řeči tónů melancholii a strasti v novodobých dějinách těžce zkoušeného polského národa. Totéž platí i o jeho hudebním doprovodu, Sławomiru Kurkiewiczowi a Michałowi Miśkiewiczowi. Hudbu nechávají volně plynout, dávají vyniknout sólistovi a vkusně doprovází. V místech, kde cítí, že je prostor k nějakému hudebnímu sdělení, tak učiní, opět však stylově, vhodným materiálem a spíše jako doplňkem ke hře piana.

Po zhlédnutí koncertu tria Marcina Wasilewského si můžeme ve skladbě *Austin* povšimnout, jakou váhu přikládá už prvním tónům introdukce a s jakou rozvahou

⁷¹ECM Records. *ECM Records* [online]. [cit. 2020-04-24] Dostupné

z: <https://www.ecmrecords.com/catalogue/1525850211/live-marcin-wasilewski-trio>

⁷²Austin Peralta | Biography & History | AllMusic. *AllMusic* | *Record Reviews, Streaming Songs, Genres & Bands* [online]. Copyright ©2020 AllMusic, Netaktion LLC [cit. 2020-04-24] Dostupné

z: <https://www.allmusic.com/artist/austin-peralta-mn0001419089/biography>

se na ně chystá. Dokud není přesvědčený, že zazní všechny tóny, které mají zaznít, a ve správných zvukových poměrech, nezačne hrát.⁷³ Slyšíme, že z akordů vynášejí vrchní tóny a s jejich nepatrným obohacením o další akordické tóny vytvoří melodii. Významnou roli také hraje prodleva na tónu D v prvních dvou taktech:

rubato

The musical score is in 4/4 time and consists of two systems. The first system shows the first two measures with chords G/D and D7(sus4). The second system shows the next two measures with chords Cmaj9 and G(add9)/B. The melody is written in the treble clef, and the bass line is in the bass clef. The tempo is marked 'rubato'.

Ilustrace 24: Austin, introdukce, čas 0:19

Pomocnými notičkami, které jsem zapsal v závorkách, dotváří barvu a posluchači zároveň pomáhá orientovat se v rytmu. Rytmický zápis je totiž spíše orientační, neboť celou introdukci hraje rubatově. Po sledu akordů, které pokládá na těžké doby, najednou zahraje jeden z nich jako arpeggio a celou frázi tak rozsvítí. Jedná se o akord Em11 ve druhém taktu následující ukázky:

⁷³Marcin Wasilewski Trio - Austin (Live) - YouTube. *YouTube* [online]. [cit. 2020-04-24] Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=twBcGa-SMZ8>

Ilustrace 25: Austin, arpeggio, čas 0:43

I když používá pedál, snaží se co možná nejvíce tónů pospojovat prsty a nepouštět klávesy dříve, než je to nutné. Zaregistrovat to můžeme ve druhém taktu introdukce, kde na čtvrté době vymění pedál, avšak noty třetí doby přeznívají dál. To napomáhá kvalitnějšímu a jasnějšímu zvuku.

Ilustrace 26: Austin, užití pedálu a spojování not, čas 0:25

Pedál je v inkriminovaném momentu slyšitelný i mechanicky. Obecně ale pedalizuje velmi čistě, což takto intimní pasáž vyžaduje.

Z kompozičního hlediska je skladba napsaná velmi dobře a zároveň odráží pianistův rukopis. Obsahuje působivé, melodické hlavní téma, o které se potom zbytek skladby opírá a vrací se k němu. Dále část B, která reaguje na hlavní téma, a část C, která je jakýmsi dovětkem. V kontextu námětu skladby působí jako zarmoucený epilog. Zároveň si zejména v části C, ale částečně i B a A, nechává manévrovací prostor, aby mohl melodii v reálném čase variovat. Z toho důvodu se melodie poměrně obtížně zapisuje, jelikož s ní v průběhu skladby pracuje, a to zejména rytmicky. V některých místech ji hraje více rubatově

a skutečný rytmický zápis je tak v podstatě nemožný nebo postrádá smysl. Nicméně zápis ve formátu leadsheetu by mohl vypadat následovně:

A G Am C(add9) G D

B 5 Cm⁷ Ebm¹¹ Fm⁷ B^b Abmaj⁷ Ebmaj⁷ F7(sus4)

A' 10 B^b Cm Eb(add9) B^b F

14 B^b Cm Eb(add9) B^b F

B' 18 Ebm⁷ Gbm¹¹ Ab⁷(sus4) Db Cbmaj⁷

21 Gbmaj⁷ Ab⁷(sus4)

C 24 Fm/Ab Gm⁷ Gbmaj⁷ Fm⁷ Fm/Ab G⁷ Gbmaj⁷ Fm⁷

28 Fm/Ab G⁷ Gbmaj⁷ Fm⁷

Ilustrace 27: Austin - téma skladby, čas 2:15

Již letmým pohledem vidíme, že části A a B s drobnými změnami zopakoval o malou tercii výše. V hlavním tématu opírá zpěvnost o vztah mezi třetím a čtvrtým stupněm iónské stupnice (tóny b1 a c2 v části A a tóny d2 a eb2 v části A'). Tento půltónový interval však postupuje harmonií a oba dva tóny tak na každém akordu plní jinou funkci a mají jiné vyznění. Nosný je také interval čisté kvarty, který zazní po dvou po sobě jdoucích sekundách a je následovaný malou tercií. Tyto intervaly se v následujícím taktu zmenší – z kvarty se stane velká tercie a z malé tercie velká sekunda. Frázi uzavře sekundovým postupem, který je v podstatě inverzní k dvěma předchozím motivům. To společně s transpozicí úvodního motivu zapřičiňuje, že melodii rozumíme, má soudržnost, společného jmenovatele, můžeme si ji zazpívat. Myslím, že se zamýšlel i nad vztahem melodie k basu, resp. k harmonii, a že o ní přemýšlel i horizontálně v nejjednodušší možné podobě:

Ilustrace 28: Austin, zjednodušené téma

To, že se alespoň v jedné harmonii objeví na těžké době neakordický tón, podle mě není dílem náhody. Dle mého názoru si byl vědom i klesajícího směru intervalů v prvních dvou taktech, proto se melodie ve třetím a čtvrtém taktu ubírá tímto směrem a ani rozsah intervalů už dále nerozšiřuje. Mimoto si můžeme povšimnout, že části A a B nezačínají na prvních dobách taktu, nýbrž později, což melodii rovněž dodá na originalitě.

V improvizaci hraje stále vkusně a udržuje souvislost s tématem. Melodie neztrácí tah ani v pasážích, kde používá nepravidelné rytmické dělení či pracuje s agogikou. Hraje ji tak, jako by ji zpíval:

Ilustrace 29: Austin, začátek sóla piana, čas 4:17

V závěrečném „epilogu“, který je obdobou dílu C, zajímavě použije bluesovou stupnici:

Ilustrace 30: Austin, využití bluesu, čas 6:35

Vlastní jsou mu i intimní pasáže v nejvyšších patrech klaviatury. Pikantní je zejména moment, kdy si počká na vrchol fráze – nejvyšší tón bb4.

The image shows a musical staff in treble clef. Above the staff, a series of chords are indicated: Eb6/G, Gbmaj7(#11), Bb, Bb/Ab, Eb6/G, and Gbmaj7(#11). A dotted line is drawn above the staff, with an '8va' marking above the first two chords. The melody consists of eighth notes, some beamed together, and a triplet of eighth notes marked with a '3' below. The notes are mostly in the upper register of the piano.

Ilustrace 31: Austin, intimní pasáž, čas 6:58

Marcin Wasilewski melodiím dává hloubku také svým prožitkem z hraní. Na živých koncertech působí jako doslova srostlý s nástrojem, což lze ostatně říci i o zbytku tria, jež ho výtečně doprovází. Hraje nesmírně melodicky, s citem, cizí mu nejsou ani ponuré polohy. Snaží se objevovat a tvořit v reálném čase. Jak sám prohlásil: „Jazz jest niesamowity zwłaszcza z powodu improwizacji, która zakłada ryzyko, niepewność. Kto szuka bezpieczeństwa w jazzie, powinien zająć się czymś innym.”⁷⁴ - neboli „Jazz je úžasný zejména díky improvizaci, která přináší riziko, nejistotu. Kdo v jazzu hledá bezpečí, měl by jít dělat něco jiného.“ Právě objevování tajů silných melodií je spjatá s celoživotním bádáním, při kterém umělec nezřídka sklízí kýžená plody a vznikají tak opravdová hudební bohatství – jako v případě Marcina Wasilewského.

⁷⁴Byłe nie Chopin | Muzyka | Dwutygodnik | Dwutygodnik. Numer 280/2020 | Dwutygodnik [online]. [cit. 2020-04-25] Dostupné z: <https://www.dwutygodnik.com/artukul/1911-byle-nie-chopin.html>

2.5 Frázování Jonaha Nilssona

Jonah Nilsson patří mezi mladou generaci muzikantů, která se proslavila díky sebepropagaci na sociálních sítích a serveru youtube.com. Známe ho především ve spojení s tříčlennou formací Dirty Loops, kde se ujal hned dvou rolí najednou. Svoje úlohy zpěváka a klávesisty zvládá na obdivuhodné úrovni. V následující kapitole se však zaměřím pouze na jeho hráčské dovednosti. Typickými znaky Nilssonovy hry se jistě stal zvuk zkomprimovaného pianu obohacený o syntetické smyčce, bohaté harmonické znalosti a technická zběhlost, kterou nijak neomezuje ani měkká mechanika jeho nástrojů značky Korg. Co je však pro jeho hru i pro hru Dirty Loops příznačné, je frázování, konkrétně ve smyslu ostrého šestnáctinového shuffleování. Slovy Jacoba Colliera o procentuální teorii by to v tomto případě byl přibližně 75 procentní swing.⁷⁵ V praxi to znamená, že sudé šestnáctiny hraje blíže těm následujícím. Vypozorovat to můžeme prakticky kdykoliv při jeho hře. Jako modelovou píseň jsem vybral jejich úpravu hitu Circus, který v roce 2008 proslavila americká zpěvačka Britney Spears.

Ostrý shuffle je patrný již v Jonahově doprovodu první sloky:

Ilustrace 32: Circus, doprovod 1. sloky, čas 0:17

⁷⁵Jacob Collier on swing percentage - YouTube. *YouTube* [online]. [cit. 2020-04-22] Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=B23b2BrNVP>

Zřejmě nejmarkantněji je to viditelné v šestém taktu úryvku. Předražený akord Cdim před čtvrtou dobou a malý buben, který zazní na čtvrté době, jsou si na fiktivní časové ose velmi blízko. Naproti tomu akord Bm9 na třetí době v taktu následujícím máme tendenci cítit dříve, než zazní. Je to možná skutečně proto, že zazní malinko dříve než úder na velký buben, který bubeník Aron Mellergardh hraje na každou dobu. Důvod ale může být i ten, že Aron obecně zdůrazňuje sudé šestnáctiny na činel hi-hat či malý buben. Proto noty na dobách chápeme v jejich kontextu jinak, než kdyby stály osamocené.

Jedním z důležitých prvků Jonahovy hry jsou i délky not v doprovodu. Snažil jsem se je v ilustraci 16 zapsat co nejvěrněji, přesto se však mnohdy jedná o rozdíly v řádu milisekund. Lze z nich však vyčíst, že okamžik, kdy klávesy pustí, je stejně důležitý jako okamžik, kdy je stiskne. Prakticky ve všech případech klávesy pouští na některou ze sudých šestnáctin a z tohoto důvodu na lichých osminách nikdy nezahraje krátkou šestnáctinovou notu – s výjimkou právě výše zmiňovaného akordu na třetí době třetího taktu, který možná i proto máme tendenci rytmicky cítit jinak. Další výjimkou je konec osmého taktu, kde akord C#m7 pustí na lichou šestnáctinu a následně zahraje akord F#m11 na první době taktu, který jsme v tomto tvaru ve skladbě doposud neslyšeli. Tento moment chápu tak, že se hudba nadechne před novým hudebním materiálem a pauza tak de facto „zaswinguje“.

Jestliže jsem zmiňoval rytmickou výplň šestnáctinového spektra v doprovodech, chtěl bych ještě poukázat na to, že ani sudé šestnáctiny si v některých případech nejsou rovny. Čtvrté šestnáctiny totiž obvykle stojí o něco blíže notě následující než druhé šestnáctiny. Je to dáno tím, že v případě čtvrté šestnáctiny nota spěje k těžké první době akordu a často tedy zní skoro jako příraz. Většinou se také více zdůrazňují dynamicky. V následujícím případě kapela „zasekává“ tři druhé šestnáctiny v řadě. Kdyby se jednalo o čtvrté šestnáctiny, domnívám se, že by je automaticky cítila o něco později než tentokrát:

Musical score for Illustrace 33: Circus. The score is in 4/4 time and features a rhythmic pattern of eighth notes with rests. The chords are Bm/D, C#7(b13), and G9.

Ilustrace 33: Circus, rytmické „záseky“, nástup na refrén, čas 1:40

Nilssonovy improvizace jsou obecně poměrně exponované, je zvyklý na krátké ploše užít velké množství materiálu. Délky jeho sóla tedy korespondují s popovým žánrem, se kterým kapela koketuje. Stejně je tomu i v případě písně Circus, kde improvizace trvá pouze 16 taktů, což v tempu skladby 125 BPM odpovídá zhruba 30 vteřinám. Jonah v něm z velké části užívá šestnáctinových běhů, které někdy obohatí o skupinku dvou či tří not, šestnáctinovou triolu či septolu. Přesto tím však nenaruší kontinuitu rytmického průběhu, jak si můžeme povšimnout v následujících ukázkách:

Musical score for Illustrace 34: Circus. The score is in 4/4 time and features sixteenth notes. The chords are F#m9 and C°.

Ilustrace 34: Circus, šestnáctiny se skupinkami, čas 2:20

Musical score for Illustrace 35: Circus. The score is in 4/4 time and features sixteenth notes. The chords are Bm7, Bbm7, Am7, G#m7(b5), and C#7(#9).

Ilustrace 35: Circus, šestnáctiny s triolou a septolou, čas 2:31

Z akurátního frázování šestnáctin občas vybočí tak, že na konci fráze záměrně některé noty opozdí – zahraje je tzv. „laid-back“ způsobem, tak jako v ukázce z úvodu sóla. Vzbuzuje to dojem nadhledu nad celou situací. Konkrétně se jedná o noty bb1 a a1 ve druhém taktu na akordu Co. V této ilustraci zároveň vidíme, jak v melodii používá tzv. „ghost-notes“. To jsou noty, které nezazní plnohodnotně ani dynamicky, dokonce můžeme polemizovat o jejich výšce. Spíše je cítíme podvědomě. Notu f#1 v prvním taktu (nepočítám-li předtaktí), jsem proto úmyslně napsal do závorky, jelikož z melodického hlediska nemá zásadní význam a slouží spíše jako pomocná rytmická nota, od které se Jonah „odpichuje“ k další frázi.

The image shows a musical score for a piano solo in 4/4 time. The key signature has two sharps (F# and C#). The score is divided into two systems. The first system has two measures. The first measure is marked with a C#7(#9) chord and contains a melodic line starting with a circled F#1 note. The second measure is marked with an F#m9 chord and features a melodic line with a long note followed by a triplet. The second system also has two measures. The first measure is marked with a C° chord and contains a melodic line with a triplet. The second measure is marked with a C° chord and contains a melodic line with a long note followed by a triplet. The bass line in both systems consists of chords and single notes, with some notes marked with a 'y' symbol.

Ilustrace 36: Circus, „laid-back“ noty, „ghost notes“, úvod sóla, čas 2:11

Obdivuhodná je jeho souhra s levou rukou, kterou zvládá i ve vysokém tempu bravurně. Rytmická linka levé ruky navíc dává hudební smysl i jako samostatně fungující jednotka:

Ilustrace 37: Circus, souhra levé a pravé ruky, čas 2:27

Jeho frázování nenaruší ani závěrečná sekvence předražených not:

Ilustrace 38: Circus, sekvence předražených not, závěr sóla, čas 2:39

Jonah Nilsson bezesporu patří mezi největší objevy poslední doby a lze předpokládat, že v budoucnu bude o jeho tvorbu i o tvorbu kapely Dirty Loops enormní zájem. Své dovednosti prezentuje s nebývalou lehkostí. Tak ostatně působí i jeho frázování. Lehce, svěže, přesto usazeně. Totéž můžeme říci i o hře

celé skupiny Dirty Loops. Za rytmický průběh a „feel“ jsou ostatně zodpovědni všichni muzikanti, kteří hudbu hrají, zpěvovou linku nevyjímaje. V tomto ohledu působí Dirty Loops fenomenálně, ve spojení s jejich originálním zvukem až jedinečně.

Závěr

Přestože současní pianisté na jednu stranu opanovali takřka totožné fundamenty klasického jazzového „řemesla“ - prošli swingem, bebopem, modální harmonií, fusion, dle mého názoru právě to naopak nutí každého z nich přijít s něčím novým. Kromě toho je i tak téměř nemožné, aby hráli stejným způsobem, neboť každý z nich disponuje jiným genetickým hudebním vybavením a zájmem o jinou hudební odnož. Inspirují se tedy různými podněty, což se logicky odlišně promítá v jejich stylu hraní. V reálném čase jsme tak svědky nově vznikajícího hudebního bohatství a jsme doslova ohromeni záplavou nových myšlenkových pochodů, hudebních nápadů, osobitosti. Hráči tvoří vlastní melodické a harmonické postupy, hledají vlastní sazby, vymýšlejí originální groovy. Cítím jen, že jistou rezervu v objevování nového ještě skýtá zvukové pojetí, kde by se dle mě mohlo více experimentovat například s triggerováním bicí soupravy či účinnějším používáním efektů, syntezátorové basy a syntezátorů obecně.

Dnešní jazzová hudba by se dle mého názoru dala nazvat fází hledání a utváření, v pozitivním slova smyslu. Celkově tedy i rozmach informačních technologií ve spojitosti s budováním vlastní hudební osobnosti vnímám velmi pozitivně a rozhodně si nemyslím, že by ji potlačoval, ba právě naopak. Vývoj se díky němu ještě zrychluje. Skvělým příkladem, byť v malém měřítku, můžou být po facebooku kolující hudební výzvy, kde kupříkladu renomovaný bubeník zveřejní svůj vlastní rytmický pattern a vyzve ostatní muzikanty, aby do něj jednoduše nahráli to, co je napadne. To se potom kladně odráží jak ve svojském pojetí jednotlivých verzí, tak ve vzájemné inspiraci.

Škoda jen, že se tak neděje i v jiných hudebních žánrech. Kupříkladu v popové sféře spíše vidíme tendenci přizpůsobovat se mainstreamu, často bohužel v ekonomickém zájmu. Vznikají tak jakési „unisex“ výtvořky, zatímco jazz je spíše synonymem nápaditosti a neustálého vývoje.

Jazz je běh na dlouhou trať a nelze ho obsáhnout do žádné příručky ani brožury, neboť inspirací a vlivů je nepřeborné množství. Kromě toho jedním z jeho stěžejních rysů je fenomén improvizace, jež je dílem okamžiku. Jazz neustále hledá něco nového. Je životní filozofií. Nejinak je tomu u současného jazzu a současných jazzových pianistů.

Seznam pramenů a literatury

Internetové zdroje:

A Tale of God's Will (A Requiem for Katrina) - Terence Blanchard | Songs, Reviews, Credits | AllMusic. *AllMusic* | *Record Reviews, Streaming Songs, Genres & Bands* [online]. Copyright ©2020 AllMusic, Netaktion LLC [cit. 2020-04-12]. Dostupné z: <https://www.allmusic.com/album/a-tale-of-gods-will-a-requiem-for-katrina-mw0000779953>

Aaron Goldberg | Biography | JewAge. [online]. Copyright © 2019 Sucuri Inc. All rights reserved. [cit. 2020-04-05]. Dostupné z: https://www.jewage.org/wiki/he/Article:Aaron_Goldberg_-_Biography

Aaron Goldberg | Biography & History | AllMusic. *AllMusic* | *Record Reviews, Streaming Songs, Genres & Bands* [online]. Copyright ©2020 AllMusic, Netaktion LLC [cit. 2020-04-04]. Dostupné z: <https://www.allmusic.com/artist/aaron-goldberg-mn0000923753/biography?1586026766854>

Aaron Goldberg - Wikipedia. [online]. [cit. 2020-04-04]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Aaron_Goldberg

Aaron Parks | Biography & History | AllMusic. *AllMusic* | *Record Reviews, Streaming Songs, Genres & Bands* [online]. Copyright ©2020 AllMusic, Netaktion LLC [cit. 2020-04-12]. Dostupné z: <https://www.allmusic.com/artist/aaron-parks-mn0000865933/biography>

Aaron Parks' 'Invisible Cinema' Lead Sheets PDF Download | Nextbop. *Nextbop* | *The Next Generation of Jazz* | [online]. Copyright © 2020 Nextbop. All rights reserved. [cit. 2020-04-13]. Dostupné z: <https://nextbop.com/blog/aaron-parks-invisible-cinema-lead-sheets>

About vail jazz – Vail Jazz. *Vail Jazz – Perpetuating jazz with a focus on young musicians and young audiences*. [online]. [cit. 2020-04-13] Dostupné z: <https://www.vailjazz.org/contact-2/about/>

Adolf Fredriks musikklasser. *Adolf Fredriks musikklasser* [online]. [cit. 2020-04-16] Dostupné z: <https://adolfredriksmusikklasser.stockholm.se>

Atlas Presents Jazz: Aaron Goldberg Trio | Atlas Performing Arts Center. *Atlas Performing Arts Center | Historic theater and performance rental venue for special events and concerts* [online]. Copyright © 2020 Atlas Performing Arts Center. [cit. 2020-04-17]. Dostupné z: <https://www.atlasarts.org/events/jazz-goldberg-trio/>

Austin Peralta | Biography & History | AllMusic. *AllMusic | Record Reviews, Streaming Songs, Genres & Bands* [online]. Copyright ©2020 AllMusic, Netaktion LLC [cit. 2020-04-24] Dostupné z: <https://www.allmusic.com/artist/austin-peralta-mn0001419089/biography>

Balladyna – Theatre Play Compositions – Wikipedia, wolna encyklopedia. [online]. [cit. 2020-04-15] Dostupné z: https://pl.wikipedia.org/wiki/Balladyna_-_Theatre_Play_Compositions

Balladyna - Tomasz Stańko | Songs, Reviews, Credits | AllMusic. *AllMusic | Record Reviews, Streaming Songs, Genres & Bands*[online]. Copyright ©2020 AllMusic, Netaktion LLC [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <https://www.allmusic.com/album/balladyna-mw0000608031>

Betty Carter's Jazz Ahead [online]. [cit. 2020-04-04] Dostupné z: <https://www.kennedy-center.org/artists/b/ba-bn/-betty-carters-jazz-ahead/>

Bienestan | Aaron Goldberg. *Aaron Goldberg* [online]. [cit. 2020-04-05]. Dostupné z: <https://aarongoldbergpiano.bandcamp.com/album/bienestan>

Bounce - Terence Blanchard | Songs, Reviews, Credits | AllMusic. *AllMusic | Record Reviews, Streaming Songs, Genres & Bands*[online]. Copyright ©2020 AllMusic, Netaktion LLC [cit. 2020-04-12]. Dostępne z: <https://www.allmusic.com/album/bounce-mw0000041779>

Byle nie Chopin | Muzyka | Dwutygodnik | Dwutygodnik. *Numer 279/2020 | Dwutygodnik* [online]. [cit. 2020-04-15] Dostępne z: <https://www.dwutygodnik.com/artukul/1911-byle-nie-chopin.html>

Come What May - Joshua Redman, Joshua Redman Quartet | Songs, Reviews, Credits | AllMusic. *AllMusic | Record Reviews, Streaming Songs, Genres & Bands* [online]. Copyright ©2020 AllMusic, Netaktion LLC [cit. 2020-04-05]. Dostępne z: <https://www.allmusic.com/album/come-what-may-mw0003251605>

Contact and info - SmallsLIVE. *Smalls Jazz Club - SmallsLIVE* [online]. [cit. 2020-04-14] Dostępne z: <https://www.smallslive.com/contact-and-info/#>

Dirty Loops | Biography & History | AllMusic. *AllMusic | Record Reviews, Streaming Songs, Genres & Bands* [online]. Copyright ©2020 AllMusic, Netaktion LLC [cit. 2020-04-16]. Dostępne z: <https://www.allmusic.com/artist/dirty-loops-mn0003112111/biography>

Dirty Loops - Wikipedia. [online]. [cit. 2020-04-16] Dostępne z: https://en.wikipedia.org/wiki/Dirty_Loops

ECM Records. *ECM Records* [online]. [cit. 2020-04-15] Dostępne z: <https://www.ecmrecords.com/catalogue/143038751656>

Everything's Beautiful - Robert Glasper | Songs, Reviews, Credits | AllMusic. *AllMusic | Record Reviews, Streaming Songs, Genres & Bands* [online]. Copyright ©2020 AllMusic, Netaktion LLC [cit. 2020-04-15]. Dostępne z: <https://www.allmusic.com/album/everythings-beautiful-mw0002928886>

Flow - Terence Blanchard | Songs, Reviews, Credits | AllMusic. *AllMusic | Record Reviews, Streaming Songs, Genres & Bands*[online]. Copyright ©2020 AllMusic, Netaktion LLC [cit. 2020-04-12]. Dostupné

z: <https://www.allmusic.com/album/flow-mw0000737274>

Invisible Cinema - Aaron Parks | Songs, Reviews, Credits | AllMusic. *AllMusic | Record Reviews, Streaming Songs, Genres & Bands*[online]. Copyright ©2020 AllMusic, Netaktion LLC [cit. 2020-04-13]. Dostupné

z: <https://www.allmusic.com/album/invisible-cinema-mw0000792102>

Jacob Collier on swing percentage - YouTube. *YouTube* [online]. [cit. 2020-04-22] Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=B23b2BrNVP>

James Farm | Album Discography | AllMusic. *AllMusic | Record Reviews, Streaming Songs, Genres & Bands* [online]. Copyright ©2020 AllMusic, Netaktion LLC [cit. 2020-04-13]. Dostupné z: <https://www.allmusic.com/artist/james-farm-mn0002672809/discography>

Jazz Pedagogy: The Jazz Educator's Handbook and Resource Guide - J. Richard Dunscomb, Willie Hill - Knihy Google. *Knihy Google*[online]. [cit. 2020-04-04]

Dostupné z: https://books.google.cz/books?id=7pjNgehSSDIC&pg=PA88-IA5&lpg=PA88-IA5&dq=clifford+brown+stan+getz+fellowship&source=bl&ots=6hdBLGipv3&sig=ACfU3U11D-z341rKogFa0cocUfve6dI-2A&hl=cs&sa=X&ved=2ahUKewjUn8L54c_oAhV1wuYKHTpjC0gQ6AEwBHoECAsQNA#v=onepage&q=clifford%20brown%20stan%20getz%20fellowship&f=false

https://books.google.cz/books?id=7pjNgehSSDIC&pg=PA88-IA5&lpg=PA88-IA5&dq=clifford+brown+stan+getz+fellowship&source=bl&ots=6hdBLGipv3&sig=ACfU3U11D-z341rKogFa0cocUfve6dI-2A&hl=cs&sa=X&ved=2ahUKewjUn8L54c_oAhV1wuYKHTpjC0gQ6AEwBHoECAsQNA#v=onepage&q=clifford%20brown%20stan%20getz%20fellowship&f=false

Jonah Nilsson | KORG (USA). *301 Moved Permanently* [online]. Copyright © [cit. 2020-04-16]. Dostupné

z: <https://www.korg.com/us/features/artists/2015/0603/>

Jonah Nilsson na prologu ČSJF 2020 - Jazz Port.cz. *JazzPort.cz - jazz, blues a fusion* [online]. Copyright © 2004 [cit. 2020-04-16]. Dostupné z: <https://jazzport.cz/2020/01/30/jonah-nilsson-na-prologu-csjf-2020/>

Little Big | Aaron Parks. *Aaron Parks* [online]. [cit. 2020-04-13] Dostupné z: <https://aaronparksmusic.bandcamp.com/album/little-big>

Marcin Wasilewski Trio | Cloudflare [online]. [cit. 2020-04-15] Dostupné z: <https://culture.pl/en/artist/marcin-wasilewski-trio>

Marcin Wasilewski Trio [online]. [cit. 2020-04-15] Dostupné z: <https://www.marcinwasilewskitrio.com/pl/bio>

Marcin Wasilewski Trio - Austin (Live) - YouTube. *YouTube* [online]. [cit. 2020-04-24] Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=twBcGa-SMZ8>

Meet Robert Glasper - JazzTimes. *Home - JazzTimes* [online]. Copyright © 2020 Madavor Media, LLC. All rights reserved. [cit. 2020-04-13]. Dostupné z: <https://jazztimes.com/features/profiles/meet-robert-glasper/>

Milton Academy [online]. [cit. 2020-04-04]. Dostupné z: <https://www.milton.edu/academics/academic-departments/jazz-music/>

Mood - Robert Glasper, Robert Glasper Trio | Songs, Reviews, Credits | AllMusic. *AllMusic | Record Reviews, Streaming Songs, Genres & Bands* [online]. Copyright ©2020 AllMusic, Netaktion LLC [cit. 2020-04-14]. Dostupné z: <https://www.allmusic.com/album/mood-mw0000036530>

Musica sulle Bocche 2019 Festival Jazz Internazionale | Sardegna [online]. Copyright © [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: https://www.musicasullebocche.it/wp-content/uploads/2017/04/Marcin-Wasilewski-TRIO_BIOGRAPHY_Eng_2016-1.pdf

Profile: Pianist Aaron Parks "The Comeback Kid" - JazzTimes. *Home - JazzTimes* [online]. Copyright © 2020 Madavor Media, LLC. All rights reserved. [cit. 2020-04-12]. Dostupné z: <https://jazztimes.com/features/profiles/aaron-parks-comeback-kid/>

Robert Glasper | Album Discography | AllMusic. *AllMusic | Record Reviews, Streaming Songs, Genres & Bands* [online]. Copyright ©2020 AllMusic, Netaktion LLC [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <https://www.allmusic.com/artist/robert-glasper-mn0000288985/discography>

Robert Glasper | Artist | www.grammy.com. *The GRAMMYS | GRAMMY.com* [online]. Copyright © 2020 [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <https://www.grammy.com/grammys/artists/robert-glasper>

Robert Glasper and YEBBA Say "Fuck Yo Feelings". *Interview Magazine: The Crystal Ball of Pop* [online]. Copyright © 2020 Interview Magazine. All Rights Reserved. [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <https://www.interviewmagazine.com/music/robert-glasper-yebba-fuck-yo-feelings-blue-note-residency>

Robert Glasper Experiment: NPR Music Tiny Desk Concert - YouTube. *YouTube* [online]. [cit. 2020-04-28] Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=oGTVoX7AaRc>

ROBERT GLASPER Experiment @ SONO Centrum, Brno | Groove-On. *Groove-On | Funk, Soul, Groove, Jazz, Grundfunk Radioshow*[online]. Copyright © 2012 [cit. 2020-04-14]. Dostupné z: <https://www.groove-on.cz/akce/robert-glasper-experiment-sono-centrum-brno/>

Robert Glasper Experiment – This Is Not Fear Lyrics | Genius Lyrics. *Genius | Song Lyrics & Knowledge* [online]. Copyright © 2020 Genius Media Group Inc. [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <https://genius.com/Robert-glasper-experiment-this-is-not-fear-lyrics> z: <https://genius.com/Robert-glasper-experiment-this-is-not-fear-lyrics>

Robert Glasper Scoring Stella Meghie's 'The Photograph' | Film Music Reporter. *Film Music Reporter* [online]. Copyright © 2020 [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <https://filmmusicreporter.com/2020/01/07/robert-glasper-scoring-stella-meghies-the-photograph/>

Robert Glasper - Wikipedia. [online]. [cit. 2020-04-13] Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Robert_Glasper

SoBeautiful (song) - Wikipedia. [online]. [cit. 2020-04-28] Dostupné z: [https://en.wikipedia.org/wiki/SoBeautiful_\(song\)](https://en.wikipedia.org/wiki/SoBeautiful_(song))

Södra Latins gymnasium | Vetenskap Kultur Kreativitet. *Södra Latins gymnasium | Vetenskap Kultur Kreativitet* [online]. [cit. 2020-04-16] Dostupné z: <https://sodralatinsgymnasium.stockholm.se>

Tomasz Stańko | Album Discography | AllMusic. *AllMusic | Record Reviews, Streaming Songs, Genres & Bands* [online]. Copyright ©2020 AllMusic, Netaktion LLC [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <https://www.allmusic.com/artist/tomasz-sta%C5%9Cko-mn0000932973/discography>

Yes! - Omer Avital, Aaron Goldberg, Ali Jackson | Songs, Reviews, Credits | AllMusic. *AllMusic | Record Reviews, Streaming Songs, Genres & Bands* [online]. Copyright ©2020 AllMusic, Netaktion LLC [cit. 2020-04-05]. Dostupné z: <https://www.allmusic.com/album/yes%21-mw0002284540>

Audio zdroje:

Aaron Parks: Karma. In: *Invisible Cinema* [CD]. Blue Note, 50999 5 09011 2 8, 2008.

Dirty Loops: Circus. In: *Covers* [EP]. The Verve Music Group , iTunes ID: id896614718, 2014.

Joshua Redman: Balance. In: *Beyond* [CD]. Warner Bros. Records 9362-47465-2, 2000.

Marcin Wasilewski Trio: Austin. In: *Live* [CD]. ECM Records – ECM 2592, 2018.

MusiQ Soulchild: SoBeautiful. In *OnMyRadio* [CD]. Atlantic – 512335-2, 2008.

Robert Glasper: Festival. In *Double Booked* [CD]. Blue Note – 509996 94244 2 7, 2009.

Robert Glasper: Of Dreams To Come. In *In My Element* [CD], Blue Note – 0946 3 78111 2 2, 2007.

Robert Glasper: Yes, I'm Country (And That's OK). In *Double Booked* [CD]. Blue Note – 509996 94244 2 7, 2009.